

5005, 2070/5/46

Należność pocztowa uiszczona ryczałtem.

ROK V (XXVII) WARSZAWA, NIEDZIELA, 12 LISTOPADA 1933 R. Nr. 46

PRZEWODNIK GOSPODARSKI

ORGAN CENTRALNEGO TOWARZYSTWA ORGANIZACJI KOŁEK ROLNICZYCH
OSWIECONA GROMADA TO SIŁA

BACZNOŚĆ CZYTELNICZY!!!

Z POWODU WYCZERPANIA

Nr. Nr. 27-28, 29, 30-31 i 32

„Przewodnika Gospodarskiego“

Czytelnikom, którzy mieli wstrzymaną wysyłkę od 1-go lipca i nowo opłacającym prenumeratę za III-ci kwartał po 10-tym sierpnia b.r. uskuteczniłmy wysyłkę pisma od Nr. 34, zaliczając prenumeratę od połowy III-go kwartału i, co ogłosiliśmy w Nr. 35/36 „Przewodnika Gospodarskiego“.

Przypominając o tem zawiadamiamy, że na wszelkie reklamacje w sprawie tych wyczerpanych numerów odpowiadać oddzielnie nie będziemy.

ADMINISTRACJA „PRZEWODNIKA GOSPODARSKIEGO“
Warszawa, Kopernika 30, I p.

Zarząd Okręgowego Towarzystwa Org.
i Kołek Rolniczych w Kosowie Poleskim
zawiadamia,

że w dniu 5-go listopada 1933 r. o godz. 13-tej
odbędzie się w lokalu Towarzystwa Domu Lu-
dowego w Kosowie Poleskim

Doroczne

Walne Zebranie O.T.O. i K.R.

w Kosowie Poleskim

W razie braku quorum w pierwszym terminie,
Zebranie odbędzie się w drugim terminie to jest
o godz. 14-tej i będzie prawomocne, bez względu
na liczbę obecnych.

Poradnia Prawna

Wydziału Regulacyj Rolnych

C. T. O. i K. R.

udziela porad prawnych ustnie i piś-
miennie, przeprowadza sprawy w U-
rzędach, Ministerstwach i Sądach
oraz załatwia sprzedaż i kupno nie-
ruchomości, Warszawa, ul. Koperni-
ka Nr. 30 pokój 116.

Maszyny mleczarskie i naczynia ALFA-LAVAL

światowej marki

Wylęgarki i wychowalnie do hodowli drobiu syst. NICKERL & Co

ULE i wszelkie przybory pszczelarskie, sztuczną węze, miodarki

NA DOGODNYCH WARUNKACH SPRZEDAJE PO CENACH KONKURENCYJNYCH

Związek Spółdzielni Mleczarskich i Jajczarskich w Warszawie, Hoża 51.

ODDZIAŁ MASZYN, HOŻA 51, ORAZ ODDZIAŁY PROWINCJONALNE.

Swięty Ludwik
Konin, 12.11.33
P. Rudziński - Godziny - szl. 4

SPRAWOZDANIE TARGOWE

Rynki zbożowe: W ciągu tygodnia sprawozdawczego na wszystkich giełdach obniżono ceny pszenicy, ceny żyta utrzymały się na poziomie dotychczasowym. Owies i jęczmień miały tendencję słabą.

Rynki zwierząt rzeźnych: Ceny zwierząt rzeźnych utrzymały się na poziomie dotychczasowym. Spędy były normalne.

Na targowisku bydłym zakupy słabe, jedynie cielęta zakupiono wszystkie. Na targowisku świąskim zakupiono prawie wszystkie sztuki, ceny jednak miały tendencję chwiejną.

Ceny bekoniów na rynku angielskim w porównaniu do notowań tygodnia poprzedniego pozostały bez zmian. Ceny za bekona polski 58 — 63 szyl. za 1 cwt (50,8 kg.).

I. BYDŁO ROGATE I TRZODA CHLEWNA

w Warszawie.

wg. giełdy mięsnej za 100 kg. żywej wagi, w złotych:

	od 30.X do 3.XI
Woły młode miesiste	70 — 75
" " tuczone	75 — 80
" starsze tłuste	65 — 70
Krowy odwołane tłuste	60 — 65
" tuczone	—
Cielęta młode odżywione	80 — 85
" kresowe słabo odżywione	—
Świnie słoninowe: od 150 kg. wzwyż	125 — 130
" o wadze 130 — 150 kg.	115 — 125
" mięsne od 110 kg. wzwyż	95 — 115

CENTRALNA TARGOWICA W MYSŁOWICACH

Ceny w złotych za 100 kg. żywej wagi:

	od 24.X do 30.X
Woły: 1) pełnomięsiste wytuczone	—
2) młode miesiste niewytuczone	—
3) miernie odżywione	—
Buhaje: 1) wytuczone najwyższej wartości rzeźnej	60 — 67
2) pełnomięsiste młodsze	56 — 59
3) miernie odżywione młodsze	48 — 55

2. PASZE I ZBOŻA.

Notowania oficjalne Giełdy Zbożowo-Towarowej w Warszawie
ceny za 100 kg. w złotych parytet wagon Warszawa.

Krowy: 1) najwyższej wartości rzeźnej	70 — 78
2) starsze wytuczone i mniej dobre młodsze krowy i jałówki	62 — 69
3) miernie odżywione krowy i jałówki	53 — 63
4) lichy odżywione krowy i jałówki	47 — 54
Jałówki: 1) wytuczone najwyższej wartości rzeźnej	70 — 80
Cielęta: 1) najprzedniejsze tuczone	76 — 85
2) średnio tuczone i ssaki najprzedniejsze	66 — 75
3) mniej tuczone i dobre ssaki	56 — 65
4) liche ssaki	45 — 55
Świnie: 1) tuczone ponad 150 kg.	136 — 150
2) pełnomięsiste 120 — 150 kg.	120 — 135
3) pełnomięsiste 100 — 120 kg.	100 — 119
4) pełnomięsiste 80 — 100 kg.	85 — 99

Drób: 27/X, w Halach Mirowskich w sprzedaży detalicznej za sztukę: kura 2.50—3.00 zł., kaczka 2.50—3.00 zł., gęś tuczona 5.00—6.00 zł., — chuda 4.50—5.00 zł.

3. NABIAŁ.

STAN RYNKÓW NABIAŁOWYCH OD DN. 30 PAŹDZIERNIKA DO 4 LISTOPADA 1933 R.

Komunikat o stanie rynków nabiałowych, podany przez Związek Sjołdzielni Mleczarskich i Jajczarskich w Warszawie, Lublinie, Łodzi, Wilnie, Katowicach, Sosnowcu, Grudądzu, Toruniu, Łucku, Równem od dnia 30/X do 4/XI r. b.

Ceny zbóż za 100 kg. w złotych.

NAZWA TOWARU	3-XI		Poznań	Lublin	Łódź	Równe	Wilno
			3-X	3-X	2-X	3-X	3-X
Żyto jednolite 700 g/l	14.25—14.75	Pszemica zbierana	18.25—18.75	20.00	21.25—21.75	17.75—18.25	21.00
Pszemica jednolita 748 g/l	21.50—22.00	" zbierana dworska	—	20.50—20.75	—	18.50—19.00	—
" zbierana 757 g/l	20.00—21.00	" dworskie	14.50—14.75	14.50—14.75	13.50—14.00	12.50—13.00	15.10—16.00
Owies jednolity 468 g/l	13.75—14.25	Jęczmień browarny	15.75—16.50	15.00—15.50	15.50—16.00	14.50—15.00	—
" zbierany 438 g/l	14.50—15.00	" przemiałowy	13.25—14.00	13.25—13.75	14.50—15.00	11.00—12.00	—
Jęczmień browarny 684 g/l	15.50—16.00	Owies jednolity	13.75—14.00	13.00	14.00—14.50	—	15.00
" kaszany 632 g/l	14.50—15.00	" zbierany	—	11.25—11.75	13.50—14.00	10.50—11.00	—
Śrótka sojowa 45% z workiem	23.00—24.00	Rzepak	—	—	39.00—41.00	32.00—33.00	—
Groch polny z workiem	22.00—24.00	Rzepak	39.00—40.00	—	—	36.00—37.00	—
" Victorja z workiem	26.00—30.00	Groch polny	—	—	22.00—23.00	17.00—17.50	—
Wyka	14.00—15.00	" Victorja	21.00—25.00	—	25.00—29.00	—	—
Peluszka	13.00—14.00	" Folgera	22.00—25.00	—	—	—	—
Rzepak zimowy	39.00—41.00	Wyka	15.00—16.00	—	—	9.00—10.00	—
Rzepak zimowy	38.00—40.00	Łubin niebieski	—	—	—	—	—
" letni	3.900—41.00	" żółty	—	—	—	—	—
Siemię lniane basis 90%	38.00—39.00	Mąka pszenna	65% 29.75—31.75	38.00—40.00	65% 33.50—35.50	34.50—36.50	34.75—38.75
Koniczyna czerw. surowa	130.00—150.00	" żytnia stand.	65% 20.75—21.00	22.50—23.00	65% 21.50—22.00	22.00—22.50	25.00—25.50
bez grubej kianianki	—	Otręby pszenne	9.25—9.75	7.25—7.50	8.25—8.75	6.75—7.25	10.00
Koniczyna czerw. bez kianianki o czyst 97%	170.00—190.00	" grube	10.25—10.75	7.50—8.00	8.75—9.25	7.00—7.25	—
Koniczyna biała surowa	80.00—110.00	" żytnie	10.00—10.50	7.25—7.75	8.50—9.00	7.50—7.75	9.25
Koniczyna biała bez kianianki o czyst 97%	110.00—130.00	Mak nieb.	58.00—62.00	60.00—65.00	63.00—68.00	—	—
Ziemniaki jadalne	3.20—3.50	Koniczyna biała	80.00—120.00	80.00—140.00	80.00—120.00	—	—
Mak niebieski z workiem	55.00—65.00	" czerwona	150.00—180.00	160.00—200.00	140.00—180.00	185.00—210.00	—
Mąka pszenna gatunek I	—						
4/0 „Luksusowa”	36.00—42.00						
Mąka pszenna gat. I 65%	32.00—36.00						
Mąka pszenna gat. II	28.00—32.00						
Mąka pszenna gat. III „Poślednia”	17.00—25.00						
Mąka żytnia pyłkowa gat. I 65—55%	24.00—25.00						
Mąka żytnia sitk. gat. II po 55%	18.00—19.00						
Mąka żytnia razowa 95%	18.00—19.00						
Otręby pszenne szale	9.50—10.50						
" średnie	9.00—9.50						
Otręby żytnie	9.00—9.50						
Kuchy lniane	17.75—18.25						
" rzepakowe	14.00—14.50						
" słonecznikowe 42-44%	18.00—18.50						

Dalszy ciąg sprawozdania targowego, na str. IV okładki.

PRZEWODNIK GOSPODARSKI

Numer poświęcony sprawozdaniu z działalności Centralnego Towarzystwa Organizacyj i Kółek Rolniczych za czas od 1.IV 1932 do 31.III 1933 r.

W Z Y W A M Y kółka rolnicze, koła gospodyń, koła młodzieży oraz poszczególnych rolników do wczesnego nabywania

KALENDARZA GOSPODARSKIEGO NA ROK 1934

Przypominamy, że najtaniej wypada zbiorowe kupno Kalendarza; przy zbiorowym zamówieniu 10 egzemplarzy „Książnica” dodaje **jedenasty egz. bezpłatnie i nie liczy kosztów przesyłki**

Przy zamówieniu 5 egz. „Książnica dla rolników” **nie liczy kosztów przesyłki**

Krzystajcie z ułatwienia — zamawiajcie Kalendarz, wpłacając należności na konto P. K. O. „Książnicy dla Rolników” Nr. 21.164.

Cena kalendarza 1 zł. 50 gr. z przesyłką 2 zł.

Prezydjum C. T. O. i K. R. do wszystkich członków i ogniw organizacyj W SPRAWIE WYBORÓW DO SAMORZĄDU

W obecnym czasie ludność wiejska staje do wyborów rad gromadzkich, a później gminnych i powiatowych, w myśl nowej ustawy o ustroju samorządu terytorjalnego.

Członkowie organizacji są dostatecznie uświadomieni o roli i znaczeniu dobrze działającego samorządu, wiedzą, jak wiele działalność jego może się przyczynić do podniesienia zbiorowego życia kulturalnego i gospodarczego wsi.

Wzywamy przeto członków Kółek Rolniczych i członkinie Kół Gospodyń Wiejskich, by wszyscy wzięli udział w akcji wyborczej i poczynili wszelkie starania, aby do rad gromadzkich ludność wiejska wybrała swoich najlepszych przedstawicieli.

Tylko ci zasługują na wybór do władz samorządowych, którzy pracą swoją świadczą, że interes ogółu ludności wiejskiej i Państwa wyżej stawiają, niż ambicję własną, lub prywatny interes. Tylko takich należy wybierać.

Prezydjum C.T.O. i K.R.

Biblioteka
UMCS
Lublin

W 870/94/184

W celu wzmożenia czytelnictwa na wsi „PRZEWODNIK GOSPODARSKI” ogłasza

KONKURS

na zjednanie największej ilości prenumeratorów

Warunki konkursu:

1. Do konkursu mogą się zgłaszać pracownicy organizacji rolniczych, spółdzielczych i samorządowych oraz działacze społeczni.
2. Stający do konkursu zgłasza się pisemnie do administracji „Przewodnika Gospodarskiego” podając imię i nazwisko, miejscowość, pocztę i zawód.
3. Administracja zgłoszonym do konkursu prześle odpowiednią ilość numerów okazowych **Przewodnika Gospodarskiego**, oraz blankietów nadawczych P. K. O. do wpłacania prenumeraty.
4. Konkurs trwa do 1-go maja 1934 r.
5. Warunkiem zdobycia nagrody jest zjednanie conajmniej 40 przedpłatników **Przewodnika** na okres kwartału, lub 20-tu na okres półroczny albo 10-ciu na okres roczny.
6. Nagrody otrzymują ci, którzy w okresie konkursu zdobędą największą ilość nowych przedpłatników.
7. Przyznane będą następujące nagrody:

I-sza nagroda	— Bezpłatna wycieczka do Danji
Dwie II-gie nagrody	— Bezpłatny przejazd do jednej z następujących miejscowości: Zakopanego, Zaleszczyk, Wilna, Poznania, Gdyni i z powrotem
Dwie III-cie nagrody	— Radjoodbiornik „D e t e f o n”
8. Wszyscy biorący udział w konkursie otrzymują upominki w postaci wydawnictw, których katalog pod koniec trwania konkursu zostanie ogłoszony w **Przewodniku Gospodarskim**.
9. Przyznanie nagród zostanie ogłoszone w **Przewodniku** w dn. 15 maja 1934 r.

Siła każdego z nas

s p o c z y w a w e w ł a s n e j
s i l n e j o r g a n i z a c j i r o l n i c z e j

Od redakcji

Niniejszy numer „Przewodnika Gospodarskiego” poświęcamy sprawozdaniu z działalności C.T.O. i K.R. Traktując czytelników naszego pisma, jako przednią straż pracy społeczno-rolniczej na wsi, pragniemy zapoznać ich z dorobkiem kulturalnym macierzystej naszej organizacji w najtrudniejszym okresie kryzysu, jaki przeżyć wypadło rolnictwu polskiemu i jego organizacji zawodowej.

Zachęcamy Czytelników do jak najdokładniejszego zapoznania się z tym dorobkiem i wyciągnięcia z niego praktycznych wniosków dla własnych prac terenowych.

SPRAWOZDANIE

z działalności Centralnego Towarzystwa Organizacyj i Kółek Rolniczych

za czas od dn. 1 kwietnia 1932 r. do dn. 31 marca 1933 r.

Względy oszczędnościowe zmuszają nas w tym roku do wydania sprawozdania z działalności C.T.O. i K.R. za rok gospodarczy 1932/3 w formie najdalej idącego streszczenia, dającego zaledwie rzut kierunków i metod pracy, bez zagłębiania się w omawianie słuszności przesłanek, którymi kierowaliśmy się w naszej pracy.

Ogólne tło warunków, w jakich rozwijała się praca nasza w roku sprawozdawczym, to kryzys gospodarczy, którego dotkliwe skutki najwięcej dotknęły rolnictwo. To też większość wysiłków organizacji skierowanych było na współpracę z Rządem w kierunku osłabienia skutków kryzysu i przywrócenia opłacalności w rolnictwie.

Zagadnienia walki z kryzysem, stawiane być musiały przed zagadnieniami fachowymi w dziedzinie produkcji.

Skurczyły się niepomierne środki finansowe, płynące z zasiłków Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych, zmniejszanych co jakiś czas wskutek kompresji budżetu państwowego; skurczyły się również skromne środki własne. Rezultatem skurczenia się środków finansowych było znaczne zmniejszenie zespołu personelu fachowego. Niemniej jednak nic z zainteresowań swoich instytucja nie skreśliła, ulec tylko musiały stopniowym zmianom w miarę, jak tego życie wymagało, metody pracy przez zwiększenie bezpośredniego udziału w pracach czynnika społecznego.

Koniec roku sprawozdawczego przyniósł zapowiedź nowych zmian w ukształtowaniu się organizacji rolniczych, wobec wprowadzenia w życie ustawy o Izbach Rolniczych. W związku z tem weszło na porządek dzienny zagadnienie reorganizacji społecznych organizacji rolniczych dobrowolnych i przystosowania ich do zmienionych warunków.

Teren działalności C.T.O. i K.R. nie uległ zmianie i rozciągał się na 9 województw, objętych działalnością Wojew. Tow. Organizacyj i Kółek Roln.: w Białymstoku, w Brześciu n./Bug., w Kielcach, w Lublinie, w Łodzi, w Łucku, w Nowogrodzku, w Warszawie i w Wilnie. Nie uległ również zmianie szemat organizacyjny: Centrala, Wojewódzkie Tow. Organizacyj i Kółek Roln., Okręgowe (powiatowe) Tow. Org. i Kółek Roln., Kółka Rolnicze i Koła o charakterze ogólnym i specjalnym.

Władze C.T.O. i K.R. w okresie sprawozdawczym.

I. Prezydium C.T.O. i K.R.: 1. Felicjan Lechnicki — prezes, 2. Władysław Malski — vice-prezes, 3. Piotr Sobczyk — vice-prezes, oraz członkowie: 4. Wacław Długosz, 5. Władysław Fijałkowski, 6. Dr. Władysław Piaskiewicz, 7. Edward Taurogiński, 8. Stanisław Wańkowicz, 9. Wanda Bułhakowa, przewodnicząca Rady Wydziału Kół Gospodyń Wiejskich.

II. Zarząd C.T.O. i K.R.: wyżej wymienieni członkowie Prezydium, oraz: 10. Tytus Jemielewski, 11. Stanisław Kielak, 12. Edward Kleszczyński,

13. Andrzej Maj, 14. Wacław Niwiński, 15. Piotr Olewiński, 16. Wiktor Przedpełski, 17. Dr. Stanisław Świeżawski.

III. Rada Główna C.T.O. i K.R. w składzie: członkowie Prezydium, członkowie Zarządu oraz wybrani członkowie Rady: 18. Adolf Abram, 19. Kazimierz Brzeziński, 20. Jan Czarnecki, 21. Wiesław Czermiński, 22. Inż. Czesław Dębicki, 23. Kazimierz Fudakowski, 24. Zygmunt Jakowicki, 25. Władysław Kamiński, 26. Wacław Karwacki, 27. Józef Koreywo, 28. Bazyli Kuc, 29. Aleksander Niedbalski, 30. Józef Piotrowski, 31. Jan Rudowski, 32. Inż. Franciszek Skupień, 33. Dr. Witold Staniewicz, 34. Stanisław Strójwąg, 35. Leon Suchorzewski, 36. Prof. Józef Sypniewski, 37. Andrzej Waleron, 38. Zbigniew Wilski, 39. Bolesław Wnuk, 40. Jan Zalewski, 41. Gen. Lucjan Żeligowski, oraz prezesi Wojewódzkich Tow. Organizacyj i Kółek Rolniczych: 42. Włodzimierz Bzowski w Białymstoku, 43. Tadeusz Dołęga-Kamieński, w Brześciu n./Bugiem, 44. Tomasz Kozłowski w Kielcach, 45. Felicjan Lechnicki — prezes W.T.O. i K.R. w Lublinie, 46. Ludomir Pułaski w Łodzi, 47. Adolf Bohusz-Szysko w Łucku, 48. Czesław Dębicki w Nowogrodzku, 49. Zdzisław Wierzbicki w Warszawie, 50. Karol Wagner w Wilnie.

Komisja Rewizyjna: Józef Gliński, Wład. Rybiński, Józef Zadurski, Tadeusz Zakrzewski, Julusz Zdanowski.

W okresie sprawozdawczym Prezydium odbyło zebrań 11, Zarząd 2, Rada 3, Walne Zgromadzenie 1.

Biuro C.T.O. i K.R.

Biuro C.T.O. i K.R., administracyjny organ wykonawczy, obsługuje wszystkie wydziały C.T.O. i K.R. w zakresie: przyjmowania, rozdzielania i ekspedjowania korespondencji i przesyłek pocztowych, pisanie i powielanie na maszynach, prowadzenia archiwum, zaopatrzenia w materiały i urządzenia biurowe, zaopatrzenia w druki organizacyjne wydziałów i ogniw terenowych, administrowania lokalami i urządzeniami biurowymi, załatwiania wszelkich spraw personalnych, dotyczących pracowników C. T. O. i K. R.

PERSONEL CENTRALI W OKRESIE SPRAWOZDAWCZYM.

C.T.O. i K.R. w okresie sprawozdawczym zatrudniało personel fachowy i administracyjny:

1. **Dyrektor instytucji.**
2. **Wydział organizacyjny** — 1 pracownik, który jednocześnie pełnił funkcje vice-dyrektora instytucji.
3. **Wydział Administracyjny:** w dziale buchalteryjnym początkowo pracowało 4 osoby a pod koniec roku 2 osoby i w biurze — początkowo 6 osób (w tem 3 maszynistki), a pod koniec roku 3 osoby. Woźnych 3.

4. „Przewodnik Gospodarski“, tygodnik-organ C.T.O. i K.R. z dodatkiem „Przodownica“ — organ Wydziału Kół Gospodyń Wiejskich — 6 osób.
5. Wydział Oświaty — łącznie z „Książnicą dla rolników“ 5 osób — pod koniec roku 4 osoby.
6. Komisja Domów Ludowych — 1 osoba.
7. Wydział Kół Gospodyń Wiejskich — 3 osoby, pod koniec roku 2 osoby.
8. Referat Ekonomiczny — 1 osoba.
9. Referat Organizacji Zbytu — 1 osoba w końcu roku referat ekonomiczny został przydzielony referatowi organizacji zbytu.
10. Wydział Rolniczy — 1 stały pracownik i 1 w charakterze konsultenta.
11. Wydział Ogrodniczy — początkowo 2 osoby, później 1.
12. Wydział Nasienny — 5 osób.
13. Wydział Produkcji Zwierzęcej — 8 osób w Centrali, 1 pracownik rejonowy. W ostatnim miesiącu roku, wskutek przejmowania prac fachowych przez Izby Rolnicze pozostał tylko 1 pracownik.
14. Sekcja Hodowli Koni — 1 pracownik w Centrali i 3 rejonowych.
15. Wydział Budownictwa Wiejskiego — 3 osoby, w końcu roku 2.
16. Wydział Organizacji i Rachunkowości Gospodarstw Folwarcznych — początkowo 7 osób a następnie w charakterze stałych pracowników 2 osoby.
17. Wydział Meljoracyjny — 1 osoba.

Ogółem pracowało w Instytucji w początku roku sprawozdawczego 64 osób, w tem sił fachowych 42 i administracyjnych 22 (w tem 4 woźnych), a w końcu roku 25 sił fachowych i 17 administracyjnych (w tem 3 woźnych).

STAN LICZBOWY C.T.O. i K.R.

Woj. T.wo Org. i Kółek Rolniczych	Okręg T.wo Org. i K.R.	Kółek Roln.	Kół Roln.	Kół Gospodyń Wiejskich	K. K. O.	Innych Kół organizacji	Spółdzielni	Ogółem	Uwagi
Białystok	12	308	—	78	16	70	247	731	
Brześć n/Bu.	9	151	—	25	—	4	131	320	
Kielce	17	549	8	221	17	27	28	867	
Lublin	18	786	—	247	16	20	—	1087	
Łódź	12	408	24	139	31	25	183	822	
Łuck	11	227	—	56	10	17	34	355	
Nowogródek	8	333	—	115	11	54	124	645	
Warszawa	24	687	38	136	26	28	89	1028	{dane z r. 30/31 prócz k. g. w.
Wilno	8	196	3	43	34	8	98	389	
	119	3645	73	1060	161	253	933	6244	

Tabela powyższa w zestawieniu z latami ubiegłymi wskazuje stały przyrost liczbowy podstawowych komórek organizacyjnych. Fakt ten świadczy o żywotności organizacji i dążeniu społeczeństwa wiejskiego do organizowania się w zrzeszeniach zawodowych, gospodarczych i kulturalno-oświatowych.

Uwzględniając fakt, że płatny personel instruktorski w organizacji znacznie liczbowo się zmniejszył, stwierdzić możemy, że wieś potrafi własnymi siłami tworzyć życie zbiorowe dla pracy ku lepszemu jutru.

Prace w zakresie ekonomiczno-rolniczym

W miarę coraz szerszego opierania działalności instytucji na własnych środkach finansowych, aparat personalny tak samo i w tym dziale pracy zeszczupiał do jednoosobowego referatu ekonomiczno-prasowego. Pomimo to, zakres działania pozostał niezmienny — najważniejszy jego odłam, t. j. **polityka gospodarcza**, został nawet rozbudowany, co zawdzięczać należy w znacznej mierze pełnej poświęcenia pracy członków Prezydium w Centrali i towarzystwach prowincjonalnych.

W okresie miesięcy letnich 1932 r., Prezydium C.T.O. i K.R. przeprowadziło szereg dyskusyj na posiedzeniach, poświęconych bieżącym zagadnieniom polityki gospodarczej. Przeprowadzono w tym czasie szczegółową analizę wyników dotychczasowej polityki organizacji rolniczych, która, jak wiadomo, zmierzała do podwyższenia cen produktów rolnych, poatem dokonano szeregu prac badawczych i ankietowych nad położeniem rolnictwa, szczególnie drobnego w 3-im roku kryzysu. Dnia 3 września 1932 r. na wniosek viceprezesa C.T.O. i K.R., posła Wł. Małskiego, Prezydium C.T.O. i K.R. **decyduje ostatecznie swój odnośny pogląd.**

Specjalną uchwałą zostało stwierdzone, że dotychczasowa akcja rządu, zmierzająca do przywrócenia równowagi finansowej warsztatów rolnych, polegająca na zastosowaniu środków, wpływających na wzrost cen produktów rolniczych, nie może być uznana za wystarczającą; dalsza poprawa sytuacji rolnictwa zależy będzie **od obniżenia kosztów produkcji rolniczej**, które winno być uskutecznione przez uruchomienie nowych środków polityki gospodarczej, w szczególności zmierzających do:

- a) **obniżenia oprocentowania i konwersji kredytu rolniczego,**
- b) **obniżenia cen artykułów monopolowych i kartelowych,**
- c) **obniżenia podatków i opłat komunalnych.**

Należy stwierdzić wyraźnie, że moment ten był przełomowy w dziejach polityki kryzysowej rolnictwa. Prezydium C.T.O. i K.R. postanowiło zapewnić treści tej uchwały należyte poparcie ze strony szerokich warstw swoich członków, względnie myśli w niej zawarte poddać jaknajszerszej krytyce na zebraniach stowarzyszonych organizacji. W tym celu, już dnia 15 września 1932 r., odbyło się zwołane przez Prezydium C.T.O. i K.R. zebranie delegatów wszystkich centralnych organizacji rolniczych Polski. Wnioski nasze były aprobowane. Uznano, że należy nie tylko zakomunikować je Rządowi, — ustalono, że aczkolwiek Rząd drogą ustawodawczą uczynić zdoła wiele w zakresie obniżenia kosztów produkcji, to jednak powodzenie takiej akcji zależy będzie od należytego zrozumienia **odnośnych potrzeb rolnictwa przez najszersze warstwy całego społeczeństwa.**

Tak więc potrzeby: 1) rozpatrzenia walorów nowej linii postępowania, 2) zyskania sobie poparcia członków, 3) budzenia zrozumienia wśród innych grup społecznych, były właściwem źródłem idei pierwszego w Polsce „tygodnia rolniczego“, odbytego w dniach od 6—13 listopada 1933 r. przy udziale przeszło pół miliona zorganizowanych rolników.

Oddzielne wydania sprawozdawcze „Tygodnia” i zjazdu centralnego, który odbył się dnia 13 listopada 1932 r. w Warszawie, wykazują ogrom wykonanej przytem przez naszą instytucję pracy organizacyjnej, kierowniczej i wykonawczej.

W tem więc miejscu należy nadmienić, że zasadnicze cele, jakie stawialiśmy sobie wówczas, przystępując do organizacji „Tygodnia”, zostały osiągnięte zarówno 1) w dziedzinie społeczno-organizacyjnej, 2) polityczno-gospodarczej, 3) jak i stosunku innych grup społecznych. W dziedzinie gospodarczej spotkaliśmy się z pełnem zrozumieniem Rządu. Dzięki niemu zyskaliśmy już na wiosnę r. b. ustawy konwersyjne i dotyczące oprocentowania, ustawę kartelową, samorządową, obie podatkowe, skarbowo-egzekucyjną, reformę kolejowej taryfy na przewóz produktów rolnych i t. d.; wszystkie one stanowią niezmiernie ważne zdobycze dla rolnictwa, bez których dzisiejsza sytuacja wsi wyglądałaby niewątpliwie gorzej.

Przechodząc do poszczególnych zagadnień z zakresu polityki gospodarczej, należy nadmienić, że Prezydium C.T.O. i K.R. ustalało opinie i zajmowało stanowisko w następujących ważniejszych sprawach, poczynsz od kwietnia 1932 r.: w sprawie powołania **Centralnego Komitetu do Spraw Finansowo-Rolnych i komitetów prowincjonalnych**. Opracowano instrukcję dla **Biur Finansowo-Rolnych przy O.T.O. i K.R. oraz podjęto ich organizację**. Brano udział w opracowaniu projektu ustawy „o utworzeniu urzędów rozejmowych do spraw kredytowych małej własności rolnej”. Przygotowano odpowiedzi na 4 ankiety Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych w sprawie wszystkich ważniejszych zagadnień gospodarczych, w związku z konferencją czerwcową w Min. Rolnictwa i Reform Rolnych, w której wzięliśmy udział. Zaopiniowano 2 nowe projekty ustawy standaryzacyjnej. Opracowano rolniczy punkt widzenia w sprawie ograniczenia przywozu otrąb i makuchów, w sprawie kredytu warantowego na zboże u rolników, w sprawie projektu rozporządzenia o zwalczaniu lichwy na wsi, projektu Naczelnego Komitetu do Spraw Bezrobocia, w sprawie popierania krajowej wytwórczości, programu prac rządowych i samorządowych nad ulepszeniem krajowych surowych skór, ustawy „o zapobieganiu skutkom trudności płatniczych w rolnictwie”. Na żądanie Min. Rolnictwa i R.R. opracowano projekt akcji, zmierzającej do utrzymania dalszego eksportu masła. Poczynsz od października 1932 r., zaopiniowano projekt zrównania uposażeń pracowników umysłowych rolnych za należności bieżące i zaległe, wystąpiono do Min. Komunikacji o rewizję taryfy dla zwierząt i innych produktów hodowlanych oraz nasion kwalifikowanych. W grudniu i styczniu przeprowadzono obrady nad konwersją długów rolniczych, nad sprawą uprzywilejowania dla surowców krajowych, raz jeszcze nad ustawą ramową o standaryzacji, nad normami, obowiązującymi dla masła, jaj i puchu. Wystąpiono po-zatem do Prezydium Rady Miejskiej w Warszawie w sprawie kosztów targowych i ubojowych, oraz w sprawie rzeźni centralnej w Warszawie.

W związku ze zmianą nowej taryfy celnej Prezydium C.T.O. i K.R. brało udział przez swoich delegatów w obradach Rady Traktatowej, poświęconych traktatom: z Austrią, Anglią, Włochami i Szwajcarią.

Kontakt swój z organizacjami stowarzyszonymi w dziale ekonomicznym był utrzymany w formach następujących:

- a) udziału delegatów w obradach,
- b) wygłaszania referatów na zebraniach wojewódzkich i okręgowych organizacji,
- c) wydawania tygodniowego komunikatu dla członków władz, wszystkich organizacji prowincjonalnych, jak również na łamach „Przewodnika”,
- d) pełnienia służby raportowej kwartalnej o stanie gospodarczym okręgów i województw.

W ciągu okresu sprawozdawczego, Prezydium C.T.O. i K.R. działało w zakresie ekonomicznym w stałej łączności z czynnikami rządowymi, ze Związkiem Organizacji Rolniczych Rzplitej oraz z innemi centralnemi organizacjami rolnictwa, korzystając stale z czynnej współpracy wszystkich **poważnych pism codziennych i periodycznych**.

W DZIALE PRAC NAD ORGANIZACJĄ ZBYTU.

Ograniczenia budżetowe doprowadziły i w tym dziale do konieczności likwidacji z początkiem roku inspektorów spółdzielczych i organizacji zbytu W.T.O. i K.R. Pozostał jednoosobowy referat w Centrali bez odpowiedników na województwach. Siłą rzeczy i zakres pracy został uszczuplony m. in. z uwagi na koszty, związane z częstemi i odległemi wyjazdami na teren.

Zakres pracy referatu organizacji zbytu w roku sprawozdawczym ograniczył się przede wszystkim do:

- 1) opracowywania dla Prezydium organizacji projektowanych przez władze zarządzeń, jak również opracowywania i przedkładania własnych wniosków w zakresie zagadnień, związanych z uregulowaniem rynków.
- 2) Udział w pracach instytucji i organizacji, mających za zadanie uporządkowanie rynków zbytu produktów gospodarstwa rolnego.
- 3) Informowanie zainteresowanych o rynkach zbytu, wymaganiach i sposobach sprzedaży artykułów rolnych i wynajdywanie nabywców.
- 4) Organizowanie producentów dla wspólnej sprzedaży produktów rolnych, w celu dotarcia możliwie do ostatecznego odbiorcy.

Organizacja zbytu zbóż jest uregulowana odgórnie, jak również aparat spółdzielni rolniczo-handlowych został nastawiony na odbiór zboża od rolników. Spółdzielnie nawiązały kontakt z intendenturą i młynami wiekszymi dla zbytu zbieranego zboża. Praca więc członków nastawiona była w kierunku propagandy i uświadomienia rolników o korzyściach, wynikających ze wspólnej sprzedaży zboża przez własne spółdzielcze organizacje, tam, gdzie się one ostały i w dalszym ciągu pracują.

Natomiast sprawa zbytu inwentarza żywego w dalszym ciągu przedstawia znaczne trudności. Wynikają one głównie z braku uporządkowanych warunków w dziale obrotu zwierzętami gospodarskimi, z racji czego różnica cen, płaconych za zwierzęta rzeźne producentowi na małych targach, a uzyskiwanych przez pośredników na targach większych, jest bardzo duża.

W grę tu wchodzi, poza nieuregulowaniami warunkami zbytu zwierząt rzeźnych, jeszcze przyczyny inne, jak wysokie koszty targowe, wpędowe i t. p. pobierane przez miasta, nadmierne koszty uboju, stosowane w rzeźniach miejskich, oraz niewspółmierne wysokie stawki przewozowe, pobierane przez koleje państwowe. W tych sprawach CTO i KR ingerowało, czy to w postaci składanych do odnośnych władz memorjałów, czy też na konferencjach.

Niezależnie od tego, uważając, iż tylko własna rolnicza organizacja zbytu mogąca dotrzeć na rynki odbiorcze, zdolna będzie zapewnić rolnikowi możliwie wysoką cenę za dostarczoną trzodę, CTO i KR. roztoczyło opiekę nad istniejącymi spółdzielniami, prowadzącymi zbyt trzody. W tym celu powołana została w Warszawie **Centrala Zbytu Inwentarza Rzeźnego**, spółdzielnia z odpowiedzialnością udziałami, która zjednoczyła wszystkie poważniejsze spółdzielnie, prowadzące zbyt trzody z całego państwa.

Zadaniem centrali jest między innymi prowadzenie dla całego terenu jednolitej polityki sprzedaży i obszycia rynków dla regulowania cen, obsadzanie przez własnych agentów sprzedaży ważniejszych rynków odbiorczych, dokąd towar przez spółdzielnię jest kierowany, reprezentacja i obrona interesów spółdzielni.

Pomimo nader niesprzyjających warunków przy eksporcie trzody na rynek wiedeński, w końcu roku sprawozdawczego 5 spółdzielni zbytu, biorących udział w eksporcie wywiozło na rynek wiedeński około 25.000 sztuk trzody oraz około 200 wagonów trzody sprzedano na rynkach krajowych.

O wiele gorzej przedstawiała się sprawa zbytu bydła rzeźnego, a to z uwagi na to, że duży procent uboju bydła na cele spożycia wewnętrznego jest przeprowadzany sposobem rytualnym, a na wymaganiach bydła, zdatego na ubój rytualny, chrześcjanie mało się znają. Próby podjęte w tym kierunku, ażeby bydło dostarczać na większe targowiska, skończyły się niepowodzeniami, w transportach bowiem okazywało się po kilka sztuk nie nadających się na ubój rytualny, które narażały na stratę całą partję. Ażeby umożliwić rolnikowi zbyt bydła, staraliśmy się nawiązać kontakt z większymi odbiorcami. Największym odbiorcą na rynku wewnętrznym jest wojsko, zakupujące bydło na cele żywienia. W tym kierunku zostały podjęte próby przez WTO i KR. w Wilnie na dostawy bydła dla zaopatrywania garnizonów wojskowych w Wilnie i Wilejce, oraz w ślad za tem przez WTO i KR. w Lublinie za pośrednictwem Lubelskiego Związku zbytu trzody i bydła w Lublinie, dla zaopatrywania garnizonów wojskowych w Lublinie i Chełmie.

Rezultat tych poczynań był dla rolnictwa miejscowego, zwłaszcza na terenie Wileńszczyzny bardzo dodatni. Wprowadzona zasada najniższej ceny, od której ceny mogły iść tylko w wyż, dalej obowiązków zakupu na wagę, oraz obowiązków zakupu na spędach rolniczych, w obecności przedstawiciela organizacji rolniczych, doprowadził do tego, że rolnicy otrzymywali od 2 do 10 gr. na kg. cenę wyższą, a przy znacznych zakupach, przy rozrzuceniu miejsc zakupów na całym terenie, osiągnięta została ogólna wyżka cen, płaconych rolnikom.

Na terenie Lubelszczyzny, z uwagi na małe zapotrzebowanie tamtejszych garnizonów, efekt ceny płaconej przy zakupach dla potrzeb wojska nie oddziałował na poziom cen miejscowych.

Jednakże akcja ta, na skutek niepomyślnego układu stosunków i braku zrozumienia u sfer decydujących o jej dodatnich skutkach dla podniesienia cen bydła rzeźnego, uzyskiwanych przez producenta, nie mogła się nadal rozwijać.

W celu rozszerzenia akcji i stworzenia warunków dla rozwoju bezpośrednich dostaw do wojska bydła rzeźnego, CTO i KR w memorjałach, skierowanych w tej sprawie do władz, wysunęło następujące postulaty:

1) Ceny oraz warunki dostaw winny być ustalane komisyjnie, z udziałem przedstawicieli organizacji rolniczych z danego terenu, biorąc pod uwagę warunki produkcji, znaczenie danego terenu, jako rezerwuaru żywnościowego, oraz warunki komunikacji.

2) Ustalanie określonej ceny, zależnie od okresu produkcyjnego.

3) Zaniechanie przetargów i oddawanie dostaw zrzeczeniom producentów.

Jeżeli natomiast powyższe postulaty nie dałyby się odrazu wprowadzić w życie, to jako postulaty do urzeczywistnienia odrazu, zostały wysunięte następujące: 1) ażeby nie były przeprowadzane licytacje in minus oraz ażeby przy równych warunkach dostawy, zostały oddane tym oferentom, którzy zostaną wskazani przez organizację rolniczą, jako dostawcy solidnie wywiązujących się w odniesieniu do producentów rolnych przy zakupach.

Równocześnie, uważając, iż zbyt inwentarza rzeźnego bezpośrednio przez rolników na rynki odbiorcze jest możliwy tylko przy uporządkowaniu obrotów na tych rynkach, CTO i KR. przez swych przedstawicieli brało czynny udział w pracach Giełdy Mięsnej w Warszawie, oraz rozmaitych komisji, wyłonionych na terenie giełdy, a także przez swoje OTO i KR. w kierunku powołania prowincjonalnych komisji notowań cen tam, gdzie według zgóry ułożonego planu, mają powstać. Również WTO i KR. w Lublinie brał czynny udział w powołaniu i organizacji Giełdy Mięsnej w Lublinie, WTO i KR. w Łodzi w organizacji Giełdy Mięsnej w Łodzi. Uznając nader doniosłe znaczenie Kasy Targowej na targowiskach zwierząt rzeźnych dla umożliwienia dokonywania bezpośrednich transakcji przez rolników na tych targowiskach, CTO i KR brało czynny udział przez swych przedstawicieli w Komisji, powołanej w tej sprawie przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych.

W dziale organizacji zbytu produktów nabiałowych i jaj, współpracowaliśmy ściśle z centralą handlową na naszym terenie — Związkiem Spółdzielni Mleczarskich i Jajczarskich.

W dziale zbytu innych produktów gospodarstwa rolnego, jak drób, wełna warzywa i t. p., była prowadzona sporadyczna akcja na poszczególnych terenach, zależnie od zainteresowań, zarówno w kierunku organizacji zbytu, jak i wynalezieniu źródeł zbytu.

Poza pracą w terenie, w kierunku organizacji zbytu produktów gospodarstwa rolnego w celu za-

pewnienia możliwie wyższych cen, uzyskiwanych przez rolnika, w dziale pracy referatu znajdowało się jeszcze cały szereg zagadnień, związanych z kształtowaniem się polityki gospodarczej.

Działalność wśród gospodyń wiejskich

Koła Gospodyń Wiejskich w roku sprawozdawczym prowadziły pracę, jak lat poprzednich, we wszystkich działach gospodarstwa kobiecego. Specjalny nacisk kładziono na pracę społeczno-oświatową i kulturalną, a w niej na wyrabianie się organizacyjne kobiet, przygotowywanie się ich do udziału w życiu społecznym wsi i w pracach samorządu, a także na dział wychowania dzieci, tak dotąd zaniedbany na wsi.

Rezultatem wyżej wymienionych dążeń był wzrost liczbowy zebrań zarządów i ogólnych w Kołach Gospodyń, odbywanych samodzielnie, bez udziału instruktorki, porządkowanie biurowości Kół i Sekcyj, liczniejszy, niż dotychczas udział czynny gospodyń w zarządach wszystkich ogniw organizacyjnych Kół Gospodyń Wiejskich, liczny udział w zjazdach powiatowych K.G.W., i t. d.

Dział wychowania wysuwa się coraz bardziej na pierwszy plan zainteresowań i pracy Kół. Napływały częste żądania o umieszczanie w „Przodownicy” artykułów wychowawczych, jak również nadsyłano do umieszczenia referaty treści wychowawczej, wygłaszane przez gospodynie na zebraniach w Kołach i na Zjazdach. Koła organizowały pomimo kryzysu materialnego ochronki letnie, dokarmianie dzieci w szkołach, choinki i t. d.

Dużem zainteresowaniem wsi cieszyły się kursy zdrowia, prowadzone przez lekarki i higienistki, a także przez lekarzy powiatowych. Wobec nader szczupłych funduszy, akcja zdrowia nie mogła się rozwinąć w granicach zapotrzebowania wsi.

W związku z rozwojem powyższych działów pracy w K.G.W. powstała konieczność przeszkolenia w tym kierunku instruktorek. Przeprowadzono 2 dwumiesięczne kursy społeczno-metodyczne, które obejmowały wiadomości z zakresu oświaty dorosłych, wychowania przedszkolnego, higieny, ustroju samorządu i t. d.

Kursy przesłuchało 32 instruktorki.

Liczbowo sprawozdanie z działalności za rok 1932/33 przedstawia się następująco.

Dział organizacyjny

Kół Gospodyń liczy organizacja w roku sprawozdawczym 1017, członkiń — 18706. Sekcyj powiatowych K.G.W. — 48; zorganizowanych Wojewódzkich Rad K.G.W. — 3, oraz Rada Centralna. Instruktorek powiatowych — 52, inspektorek wojewódz — 5; w Centrali — kierowniczka W-łu, która jest jednocześnie redaktorką pisma, oraz 2 inspektorki.

Zebrań w Kołach Gospodyń odbyło się 5744, zebrań zarządów Kół — 1536; zebrań zarządów Sekcyj pow. 233, zjazdów Sekcyj KGW. — 45; zebrań Rad Wojewódzkich 7; zebrań Rady Centralnej KGW. — 3.

Wojewódzkich zjazdów Instruktorek KGW. odbyło się 5. Podczas pielgrzymki jubileuszowej orga-

nizacji kobiecych w Częstochowie zorganizowano zebranie dla członkiń Kół Gospodyń Wiejskich.

Poszczególne Sekcje organizowały zbyt nabiału, warzyw oraz płótna do pensjonatów, fabryk i dla wojska.

Dział oświatowo-społeczny

Przeprowadzono 2 Kursy społeczno-metodyczne dla instruktorek KGW. w Szafarni przy pomocy materialnej Kuratorium Warszawskiego Okręgu Szkolnego.

Wydano II nakład „Książki Gospodyni Wiejskiej”, pod red. W. Żebrowskiej-Kacprzakowej.

Bibliotek w Kołach Gospodyń jest 153; świetlice prowadziło 6 Kół; wycieczek odbyło się 60; pokazów prac KGW. powiatowych i w Kołach — 101; książek podczas kursów i pokazów sprzedano za Zł. 1.380.—.

Poszczególne Koła brały udział w akcji pomocy bezrobotnym, opiekowały się ubogimi rodzinami lub pojedynczymi osobami.

Dział wychowania

Akcję pomocy gospodyni w wychowaniu dzieci prowadzono przez umieszczanie artykułów z dziedziny pielęgnacji niemowlęcia i wychowania dziecka w „Przodownicy”, przez urządzane kursy pielęgnacji niemowlęcia i wychowania dziecka, organizowanie ochronek stałych i letnich, choinek dla dzieci, dożywanie dzieci w szkołach, śniadań dla dzieci, przystępujących do 1-ej Komunii Św.

Jeden powiat zorganizował pod kierunkiem miejscowego Ośrodka Zdrowia konkurs zdrowego dziecka, do którego przystąpiło 80 gospodyń.

Dział gospodarstwa domowego

Przeprowadzono w Kołach 773 kursy gospodarcze: gotowania, pieczenia ciast, przetworów owocowych i jarzynowych, przetworów mięsnych, prania, szycia i reperacji, tkactwa i trykotarstwa.

Przy lustracjach udzielano porad racjonalnego zorganizowania i prowadzenia gospodarstwa domowego.

Dział gospodarstwa podwórzowego

Pogadanek i jednodniowych kursów hodowlanych przeprowadzono 80; w konkursach producentów drobiu i hodowlanych brało udział 379 członkiń K.G.W.

Lustracji gospodarstw przeprowadzono 1004. Prowadzono selekcję drobiu w hodowlach członkiń.

Dział ogrodniczy

Kursów ogrodniczych jednodniowych i pogadanek odbyło się 404. W konkursie warzywnym wzięło udział 1693 gospodynie w 246 zespołach. W każdym zespole odbywały się pokazy przyrządzania warzyw.

Nasion, flanców, krzewów i drzewek za pośrednictwem instruktorek sprzedano za Zł. 12.508. Jako nagrody konkursowe rozdano wiele drzew i krzewów. U członkiń Kół zakładano jagodniki. Pozatem wiele Kół sprowadziło nasiona, bądź podjęło ich produkcję we własnym zakresie.

Dział zdrowia

Kursów zdrowia przy średniej (przeciętnej) frekwencji 80 osób — przeprowadzono 134. Konkursy „Zdrowie w chacie wiejskiej” objęły 574 uczestniczki, ugrupowane w 84 zespołach.

Apteczki domowe posiada 140 Kół.

Działalność w dziedzinie kulturalno - oświatowej

PRACE KOMISJI DOMÓW LUDOWYCH

Prace Komisji Domów Ludowych w ubiegłym roku sprawozdawczym zmierzały przede wszystkim w kierunku rozwinięcia i pogłębienia rozpoczętych prac w latach ubiegłych. Nowych prac ze względu na trudności natury materialnej — naogół nie podejmowano.

Jak w latach ubiegłych tak i w roku sprawozdawczym pierwsze miejsce w działalności Komisji, zarówno co do zużytego czasu jak i włożonego wysiłku organizacyjnego zajmuje praca nad uporządkowaniem stanu prawnego - organizacyjnego poszczególnych domów ludowych. Jest to jedna z największych bolączek i jeden z hamulców, tamujących poważnie rozwój prac. To też większa część wyjazdów na teren, porad ustnych, udzielonych w biurze lub za pośrednictwem korespondencji, oraz wszelkiego rodzaju starań i zabiegów dotyczyło tego zagadnienia. Szczególnie dotkliwie brak ustalonej własności prawnej odczuły domy ludowe, na zbudowanie których uzyskano pożyczkę, względnie na kredyt materiał budowlany. Pożyczkę bowiem najczęściej zaciągnęło grono bardziej uspołecznionych z pośród inicjatorów jednostek, obciążając gwarancją własne gospodarstwa. Stwarzało to w razie nieuiszczenia spłaty pożyczki w terminie często bardzo przykra, przede wszystkim dla gwarantujących jednostek sytuację, gdyż należności ściągane były z ich majątków. O ile zaciągnięte pożyczki w instytucji państwowej, np. w Państw. Banku Rolnym, lub samorządowej, np. Powszech. Zakładzie Ubezpieczeń Wzajemnych, nie przedstawiały dla poszczególnych domów ludowych zbyt groźnych następstw, bowiem instytucje te całkowicie szły na rękę dłużnikom, umarzając w wielu wypadkach część należności, albo nawet skreślając je zupełnie lub rozkładając na długoletnie, dogodne raty, o tyle gorzej przedstawiało się to w tych wypadkach, gdy wierzycielami były osoby prywatne lub drobne instytucje finansowe. Wyjednywanie więc ulg przy spłacie pożyczek przez poszczególne domy ludowe, czy to w Państwowym Banku Rolnym, czy w Powsz. Zakł. Ubezp. Wzajem., lub w kasach różnego rodzaju, czy też wierzycielom prywatnym było zadaniem i stałą troską Komisji, pochłaniająca wiele czasu.

Ciężka sytuacja finansowa w wysokim stopniu utrudniająca rozwój domów ludowych, miała ten dobry skutek, że zmuszała do uregulowania prawnego - organizacyjnego władania placem i budynkiem domu ludowego (zorganizowania T-wa Domu Ludowego, wywołanie hipoteki, zorganizowanie prawidłowej rachunkowości, opracowanie planu gospodarczego i t. p.). W tej jednak dziedzinie są bardzo duże zaniedbania i jeszcze dużo czasu upłynie i wiele wysiłku trzeba włożyć, aby ten anormalny stan został zmieniony.

Wydany w ubiegłym roku statut Stowarzyszenia Domu Ludowego, który przewiduje, że członkami tegoż stowarzyszenia są miejscowe organizacje społeczno - gospodarcze i kulturalno - oświatowe, w dużej mierze pomaga uporządkowaniu własności domów ludowych pod względem prawnym niczych.

Na zmianę na lepsze wpływa też stosowana przez Ministerstwo Opieki Społecznej zasada, że pomoc materialną może uzyskać tylko dom ludowy, który, obok wykazania się dorobkiem w pracy, musi mieć uporządkowany stan prawnego - organizacyjnego.

Rozpoczęta w porozumieniu i przy przychylnym poparciu Min. Roln i R. R. w końcu ubiegłego roku, akcja nad zebraniem danych o wydzielonych przy parcelacji i komasacji gruntów placach na cele użyteczności publicznej w roku sprawozdawczym, była dalej prowadzona w połączeniu z propagandą za wydzielaniem tych placów we wszystkich wypadkach parcelacji, czy komasacji, mających być przeprowadzanych w przyszłości. Zebrany materiał statystyczny, stale uzupełniany, służy za podstawę do praktycznej działalności.

Zapoczątkowana praca doświadczalna w dziedzinie ożywienia działalności domów ludowych przez zorganizowanie, urządzenie i prowadzenie w nich świetlicy dostarczyła materiału dość obszernego, który posłużył w dużej mierze do wydania podręcznika pod tytułem „Świetlica”. Podręcznik ten, aczkolwiek posiada wiele braków, przyczynił się waleśnie do ożywienia działalności, zarówno wielu domów ludowych, jak i poszczególnych organizacji.

Łącznie z akcją świetlicową, prowadzona była praca nad zaopatrywaniem domów ludowych (Świetlice) w pomoce naukowe, dostarczania wzorów mebli i dekoracji, a przede wszystkim książek do bibliotek. W myśl poprzednio ustalonych wytycznych, został opracowany przy fachowej pomocy Poradni Bibliotecznej Zw. Bibliot. Polskich katalog biblioteki domu ludowego. Katalog zestawiony został w ten sposób, że biblioteka domu ludowego stanowi niejako nadbudówkę bibliotek podręcznych poszczególnych organizacji, jak np. Koła Rolniczego, Koła Młodzieży, Strzelca, Straży Pożarnej, Spółdzielni i t. p. Dzięki takiemu doborowi książek w bibliotece domu ludowego, może ona posiadać dzieła potrzebne w jednakowej mierze wszystkim organizacjom, mieszczącym się w domu ludowym, istniejącym w danej miejscowości, oraz wszystkim działaczom i samoukom.

W tym dziale pracy realizowano wysunięty poprzednio plan komasacji drobnych bibliotek organizacyjnych, posiadanych przez poszczególne, istniejące w danej miejscowości organizacje w jedną całość. Akcja zaopatrywania domów ludowych w biblioteki, dzięki przychylnemu stanowisku i udzielanej pomocy Ministerstwa Wyznań Religijnych i O. P., praktycznie wyraziła się w dostarczeniu kilku domom ludowym gotowych, według ustalonej zasady bibliotek, oraz wzorów do prowadzenia bibliotek.

W zmniejszonym nieco, niż w latach poprzednich zakresie, również prowadzona była akcja dostarczania zainteresowanym projektów budynków domów ludowych. Dużo czasu poświęcono na opracowanie szkiców typowych budynków domów ludowych, które w przyszłości reprodukowane byłyby w dużej ilości i dostarczane zainteresowanym, po niskich cenach. Kilka opracowanych w poprzednich latach szkiców projektów budynków zostało dla tych samych celów poprawionych i uzupełnionych.

Dla ułatwienia sobie prac programowo - orga-

nizacyjnych, przez uzyskanie materiału orientacyjnego z terenu, przystąpiliśmy do opracowania kwestionariusza, który w roku 1932 — 1933 był rozsyłany, a otrzymany tą drogą materiał stanie się do pewnego stopnia drogowskazem przy dalszym wytyczaniu dróg rozwojowych dla domów ludowych. Kwestionariusz jest dość obszerny i obejmuje sześć działów: wiadomości ogólne, opis budynku, opis urządzeń wewnętrznych, opis działalności kulturalno-oświatowej, spis biorących udział w pracach domu ludowego organizacji i sprawozdanie za ostatni rok.

Zapoczątkowane przed kilku laty archiwum domów ludowych powiększone zostało w roku sprawozdawczym kilkudziesięcioma opisami poszczególnych domów ludowych, oraz fotografiami budynków, wnętrz i działalności domów ludowych.

Zdjęcia fotograficzne posłużą do opracowania propagandowego albumu domów ludowych w Polsce. Z części tych fotografii wykonany został album dla Min. Op. Społ.

Na specjalne podkreślenie zasługuje przychylność dla domów ludowych czynników państwowych i samorządowych, a w szczególności Ministerstwa Opieki Społecznej, które w wysokim stopniu przyczyniło się do rozwoju domów ludowych w Polsce.

PRZEWODNIK GOSPODARSKI

W okresie sprawozdawczym (roku kalendarzowego 1932) zamieszczono w Przewodniku Gospodarskim 419 artykułów różnej treści. Z powyższej liczby 116 artykułów traktowało o zagadnieniach rolniczo-gospodarczych i spółdzielczych; w 60 artykułach omawiano zagadnienia techniki rolniczej; w 28 zagadnienia hodowlane; w 49 sadownicze; w 19 warzywnicze; w 10 pszczelarskie; w 5 roślin lekarskich i w 42 różne inne.

W 22 artykułach działu „Z praktyki rolniczej” były omawiane zagadnienia uprawy roli i roślin ze stanowiska doświadczeń praktyki gospodarskiej, zaś w 12 artykułach tego działu omawiano różne inne zagadnienia gospodarskie.

W dziale „Z różnych stron” zamieszczono 28 artykułów. W dziale „Wskazówki podręczne” 18 artykułów.

Oprócz powyższych działów były prowadzone w piśmie następujące działy — rubryki. „Nowiny rolnicze”, „Z Centralnego To-wa Org. i Kółek Rolniczych”, „Z Wojew. i Okr. Tow. i Kół. Rolniczych”, „Z towarzystw pokrewnych”, „Ze szkół”, „Książki i czasopisma”, „Komunikaty”, „Więści rolnicze”, „Z kraju i ze świata” oraz „Sprawozdania targowe”.

Dział specjalnie w naszym piśmie rozbudowany stanowią „Porady gospodarskie” udzielane prenumeratorom i czytelnikom. W dziale tym zamieszczono w okresie sprawozdawczym 773 porady, z czego 20 porad dotyczyło uprawy roli i łąk, 27 nawożenia, 82 uprawy roślin, 9 nasion, 27 ochrony roślin, 10 hodowli zwierząt, 24 żywienia zwierząt, 34 weterynarii, 3 mleczarstwa, 3 ogrodnictwa, 9 pszczelnictwa, 3 rybactwa, 8 melioracji, 20 organizacji gospodarstw i rachunkowości, 15 spraw oświatowych i 200 różnych. Specjalną pozycję w tym dziale stanowią porady prawne, których w okresie sprawozdawczym udzielono 279, dotyczących się najrozmaitszych zagadnień prawnych.

W dodatku dwutygodniowym p. t. „Przodow-

nica” zamieszczono ponad 130 artykułów, traktujących o sprawach społecznych i wychowawczych, organizacyjnych, higienie, gospodarstwie kobiecym oraz okolicznościowych i różnych.

Pogłębiający się systematycznie kryzys na wsi odbił się i na piśmie. Spadła znacznie liczba prenumeratników, zredukowano personel redakcyjny i administracyjny, odpadło szereg współpracowników z zewnątrz, którzy nie chcieli pogodzić się z konieczną obniżką honorariów za współpracę.

Uległ również w tym okresie czasu nieznacznej zmianie kierunek pisma. Kryzys wysunął na plan pierwszy zagadnienia ogólnie-ekonomiczne, wobec czego należało dać im wyraz w piśmie. Pod kątem potrzeb, dyktowanych przez kryzys, musiała być również ujmowana większość zagadnień, poruszanych w artykułach fachowych, dotyczących się zarówno organizacji produkcji, jak i techniki gospodarowania.

Przewodnik Gospodarski starał się z jednej strony odzwierciedlać nastroje i potrzeby wsi, z drugiej informować wieś o zmianach, zachodzących w dziedzinie stosunków, zwłaszcza gospodarczych w kraju i poza jego granicami.

Dużo uwagi poświęcił „Przewodnik Gospodarski” polityce gospodarczej państwa w stosunku do rolnictwa, zwłaszcza w okresie przed zasadniczą zmianą jej kierunku i wejściem na drogę wyraźnej obrony gospodarstw przed skutkami kryzysu oraz pomocy w potanieniu stałych kosztów produkcji i oddłużeniu kosztów rolnych.

KSIĄŻNICA DLA ROLNIKÓW

„Książnica dla rolników”, jako centrala kolportażowa organizacji, rozszerzyła w okresie sprawozdawczym swą działalność, otrzymała bowiem na skład główny wszystkie wydawnictwa Centralnego Komitetu do spraw Młodzieży Wiejskiej.

Prace Książnicy obejmowały:

- 1) Akcję kolportażową na wsi, prowadzoną za pośrednictwem ogniw organizacyjnych, zwłaszcza O.T.O. i K.R. W okresie sprawozdawczym akcja ta napotkała na duże trudności ze względów finansowych i mimo dogodnych form kolportażu, nie znajdowała wśród Okr. T-w należytego zrozumienia. Kolportaż książek prowadził zaledwie parę O. T. O. i K. R.
- 2) Bezpośrednie zaopatrywanie rolników w książki. W tym dziale pracy daje się zauważyć stały wzrost zamawiających książki, co należy przypisać propagandzie czytelnictwa, prowadzonej przez Książnicę na łamach „Przewodnika Gospodarskiego”.
- 3) Zakładanie bibliotek wiejskich. Akcję w tym kierunku kryzys rolniczy zahamował niemal całkowicie; dostarczono zaledwie parę kompletów małych bibliotek.
- 4) Poradnictwo w zakresie czytelnictwa „Książnica” prowadzi na łamach „Przewodnika Gospodarskiego”, zamieszczając stale komunikaty, artykuły i wzmianki.

Pozatem licznie zgłaszających się, udzielane są porady listowne oraz przesyłany jest obszerny katalog wydawnictw rolniczych.

„Książnica” wydała w roku sprawozdawczym nowy rocznik „Kalendarza Gospodarskiego” na rok

1933 w nakł. 8.000 egz. Sprawozdanie z działalności Kółek Kontroli Obór rok 1931 — 1932, w nakładzie 800 egz. Komplet druków dla K. K. O., oraz zeszyty notatkowe i inspekcyjne dla konkursów wśród gospodarzy samodzielnych. Otrzymała na skład broszurę Z. Racińskiego „Piorunochrony na wsi” w nakładzie 5.000 egz., „Książkę gospodyni wiejskiej” W. Kacprzakowej oraz „Świetlicę” — W. Sowińskiego.

CENTRALNA KOMISJA DO SPRAW DOKSZTAŁCANIA INSTRUKTORÓW ROLNYCH.

Warunki, w jakich pracują instruktorzy rolni, nie sprzyjają spokojnej i systematycznej pracy samokształceniowej. Postęp nauki jest tak szybki, że przeciętny instruktor nie ma możliwości dotrzymać mu kroku; należy wobec tego ułatwić i udostępnić pracownikom społecznym dotarcie do źródeł wiedzy. C.T.O. i K.R., zdając sobie sprawę z ważności tego zagadnienia, powołało w lipcu 1932 roku Centralną Komisję do sprawy dokształcania instruktorów rolnych, w skład której weszli przedstawiciele organizacji rolniczych i akademickich uczelni rolniczych. W przyszłości zaproszeni będą również przedstawiciele izb rolniczych i związku instruktorów. Udział w pracach C. Komisji biorą p. p.: v. prezes Wł. Malski (C.T.O. i K.R.), prof. J. Mikułowski - Pomorski, dr. A. Wojtysiak (C.T.O. i K.R.), Albin Jura (M.T.R. Kraków), prof. Konst. Żebrowski (M.T.R. Lwów), St. Minczykowski (W.T.K.R. Poznań), inż. Wł. Jacyna (P.I.R. Toruń), J. Mikołajczyk (Śląski Zw. R.), prof. M. Górski (S.G.G.W.), prof. Włodek (Uniwer. Jagielloński), prof. H. Gurski (Politechnika Lwowska), prof. J. Sypniewski i prof. Z. Pietruszczyński (Uniwersytet Poznański), prof. Łastowski (Uniwersytet Stefana Batorego), dr. Mieczysławski (P.I.N.G.W. w Puławach), prof. K. Ciechomski (Państw. W. S. G. W. w Cieszynie).

Prezydium Centralnej Komisji zostało wybrane na zebraniu dnia 6 lipca 1932 r. w osobach p. p.: — prezes Władysław Malski, v.-prezes — prof. Mikułowski - Pomorski, sekretarz — dr. Antoni Wojtysiak.

Zasadniczym celem Centralnej Komisji do spraw dokształcania instruktorów rolnych jest zespolenie wszelkich prac w zakresie organizacji i metodyki rolniczej, oświaty pozaszkolnej, oraz udostępnienie pomocy fachowej pracownikom społecznym na wsi.

Ścisła współpraca wszystkich czynników, zainteresowanych w tej akcji, umożliwi osiągnięcie właściwego poziomu i jednolitego charakteru w dalszych zamierzeniach. W planie prac postanowiono zająć się zorganizowaniem i prowadzeniem wydawnictwa periodycznego, poświęconego zagadnieniom agronomii społecznej, oraz wydawnictwa zbiorowego p. t. „Biblioteka pracy społecznej w rolnictwie”. Celem nawiązania bliskiego kontaktu z instruktorami i prowadzenia akcji dokształceniowej, przewidziano organizowanie trojakiego rodzaju kursów: 1) ogólnopolskich, 2) regionalnych, przy Biurach współpracy z instruktorami, 3) Sezonowych, przy Rolniczych Zakładach doświadczalnych lub O.T.O. i K.R. Poza tem Centralna Komisja ma dążyć do utrzymania stałego kontaktu z wyższymi uczelniami rolniczymi i zakładami doświadczalnymi, wiążąc w ten sposób

wszystkie zainteresowane instytucje z pracą społeczną i doradczą w rolnictwie.

Ministerstwo Rolnictwa i Reform Rolnych, zapoznawszy się z powyższym planem prac Centralnej Komisji, postanowiło pismem z dn. 3 lipca 1932 r. przekazać Centralne Biuro współpracy z instruktorami rolnymi, działające dotychczas przy Muzeum Przemysłu i Rolnictwa, Centralnej Komisji do spraw dokształcania instruktorów rolnych przy C. T. O. i K. R.

Zgodnie z powyższą decyzją Ministerstwa Rolnictwa i R. R., Muzeum Przemysłu i Rolnictwa oddało w styczniu 1933 roku — Centralnemu Towarzystwu i O. i K. R. wszystkie sprawy, prowadzone dotychczas przez Biuro Współpracy z instruktorami rolnymi, majątek biura, wydawnictwo miesięczne p. t. „Współpraca” i pozostałości z zasiłków Ministerstwa. Redakcję tego pisma objął dr. A. Wojtysiak, sekretarz C. Komisji. Na posiedzeniach Prezydium C. Komisji ustalono plan pracy na okres sprawozdawczy oraz opracowano preliminarz budżetowy i plan pracy na rok przyszły 1933-34.

W okresie sprawozdawczym odbyły się w Wilnie od 9 — 12 lutego kursy dla instruktorów, z woj. Wileńskiego, Nowogródzkiego i Białostockiego. Kurs zorganizował Oddział Wileński biura dokształcania instruktorów z sumy, uzyskanej na ten cel od Centralnej Komisji.

Akcji organizowania kursów regionalnych nie prowadzono w szerszym zakresie z powodu braku funduszy na ten cel.

Główną uwagę poświęciła Centralna Komisja prowadzeniu i utrzymaniu na właściwym poziomie miesięcznika „Współpraca”. Pismo to wychodziło w skromnej szacie i w niewielkim nakładzie.

Na dzień 31 marca 1933 r. nakład wynosił 750 egzemplarzy, przy 455 prenumeratach, z czego 267 płatnych i 188 bezpłatnych.

Przy tej ilości egzemplarzy prowadzenie pisma jest b. utrudnione i utrzymanie dalsze wymaga poważnych wysiłków organizacyjnych. W tym kierunku rozpoczęła redakcja starania o rozpowszechnienie pisma na terenie działalności Izb Rolniczych i pokrewnych organizacji wiejskich.

Sprawozdanie z działalności Centralnego Komitetu do spraw Młodzieży wiejskiej przy C. T. O. i K. R., oraz z akcji przysposobienia rolniczego, zostało wydane nakładem C. K. M. W. w oddzielnym wydawnictwie książkowym.

Sprawozdania z działalności w zakresie oświatowo-wychowawczym, nie zamieszczamy, wskutek niedostarczenia materiałów sprawozdawczych przez b. kierowniczkę Wydziału.

Działalność w dziedzinie produkcji roślinnej i pokrewnych

PRACE W ZAKRESIE ROLNICZYM

Prace Wydziału rolniczego, prowadzone były w ramach organizacyjnych, ustalonych w roku ubiegłym.

Na terenie O.T.O. i K.R. wykonawcami prac w zakresie produkcji roślinnej byli instruktorzy rolni, nadzorowani i instruowani przez inspektorów W. T. O. i K. R.

Personel instruktorski w okresie sprawozdawczym przedstawiał się następująco; ogółem instruktorów rolnych, organizacji gospodarstw i ogólnych:

Woj. Lubelskie	20
" Wołyńskie	35
" Łódź	22
" Białystok	21
" Nowogródek	23
" Kielce	34
" Wilno	19
" Warszawa	21
" Poleskie	brak danych

195 instrukt.

W zakresie organizacyjnym prace prowadzone były przez zorganizowane w roku ub. na zasadzie ustalonych przez Prezydium regulaminów, Komisje: uprawy łąk i pastwisk, nawozową i doświadczalną.

1) Specjalnie ożywioną działalność rozwinęła **Komisja uprawy łąk i pastwisk**, pracująca pod przewodnictwem prof. dr. K. Rogoyskiego. Komisja odbyła 8 posiedzeń, zajmując się, zgodnie z ustalonym programem prac, następującymi zagadnieniami:

- a) nawiązaniem współpracy z Biurem meljoracji Polesia;
- b) organizacją produkcji i zbytu nasion traw;
- c) rejestracją łąk i pastwisk.

Wstępem do nawiązania bliższej łączności z pracami Biura Projektu meljoracji Polesia była wycieczka na Polesie, zorganizowana z inicjatywy Komisji przez dyrektora Biura inż. J. Pruchnika. W wycieczce wzięło udział 6 członków komisji, zwiedzając najbardziej typowe okolice Polesia i najważniejsze prace, prowadzone przez Biuro. Podkreślając konieczność uwzględniania w opracowanych projektach meljoracji Polesia momentów ekonomicznych i techniczno-rolniczych, Komisja przygotowywała się do rozwiązywania tych problemów, przede wszystkim przez powiększenie swego składu o paru wybitnych znawców zagadnień ekonomiczno - rolniczych. Celem konkretnego formalnego ustalenia stosunku Komisji do Biura proj. meljoracji Polesia, nawiązano kontakt z Min. Komunikacji oraz Min. Rolnictwa i R. R. Komisja opracowała specjalny memoriał do Min. Komunikacji, zwracając w nim uwagę na konieczność badań ekonomiczno - rolniczych, proponując zlecenie Komisji prowadzenie prac w tym zakresie.

b) w sprawie organizacji produkcji i zbytu nasion traw, Komisja przede wszystkim drogą współpracy swych członków, ustaliła rodzaj produkcji nasion traw z kraju; opierając się na tych danych, opracowano parę układów „popularnych” mieszanek traw i roślin motylkowych na różne typy gleb, na łąki i pastwiska. Mieszanki te ogłoszono w „Przewodniku”. Wydz. rolniczy w porozumieniu z działem sprzedaży nasion. Wydz. ogrodniczego rozpoczął na małą wprawdzie skalę zaopatrywanie rolników w te mieszanki.

Zebrano drogą odczw w prasie oraz komunikatów radiowych informacje o gospodarstwach, produkujących nasiona traw, zebrane dane okazały się niekompletne.

Komisja opracowała swe uwagi do zasad oce-

ny siana przy odbiorze dla wojska, zaprojektowanych przez Instytut Intendentury.

c) W zakresie przygotowań do rejestracji łąk i pastwisk ustalono ostateczny tekst ankiety rejestracyjnej, oraz zatwierdzono opracowaną przez p. dr. Kaznowskiego instrukcję do tej ankiety. Zwrócono się do Państw. B-ku Roln. z prośbą o bezpłatne wydrukowanie tych materiałów. Drogą korespondencji z W.T.O. i K.R. ustalono powiaty po jednym w każdym województwie, w których ma być przeprowadzona próbna rejestracja łąk.

Na prośbę komisji p. inż. L. Gumiński zebrał szczegółowe dane o ilości i terenowem rozmieszczeniu łąk i pastwisk, zmeljorowanych przy pomocy kredytów P. B. R. Komisja zwróciła uwagę na konieczność zajęcia się temi obszarami w celu ich należytego zagospodarowania. Opracowano zatem do właścicieli tych obszarów specjalną odezwę, wydaną drukiem przy pomocy P. B. R. rozesłano do wszystkich zainteresowanych i do O.T.O. i K.R. W odezwie komisja podkreśliła konieczność zagospodarowania zmeljorowanych obszarów i wskazała źródła pomocy fachowej, z których zainteresowani mogą korzystać.

W związku z utworzeniem Funduszu Pracy i podjęciem szeregu robót publicznych celem zatrudnienia bezrobotnych, Komisja zajmowała się sprawą obrócenia części funduszy na prace w zakresie meljoracji łąk. Sprawy te rozważane były na szeregu posiedzeń Komisji. W imieniu Komisji, do władz państwowych zwracał się prof. K. Rogoyski.

2. **Komisja nawozowa** odbyła 2 posiedzenia. Komisja zajmowała się w dalszym ciągu sprawą cen nawozów pomocniczych; stojąc na stanowisku konieczności podtrzymania stanu produkcji rolnej w Polsce, Komisja po zbadaniu zagadnienia opłacalności użycia nawozów sztucznych, uchwaliła specjalną rezolucję, podkreślającą niebezpieczeństwo całkowitego zaniechania użycia tych nawozów. Rezolucję tą ogłoszono w prasie rolniczej.

Na zaproszenie dyr. P. F. Z. A. w Mościcach inż. E. Kwiatkowskiego komisja w składzie 10 osób odbyła 2 dniową wycieczkę do Mościc, zwiedzając fabrykę i zapoznając się z kalkulacją produkcji nawozów.

3. **Komisja doświadczalna** odbyła 2 posiedzenia. Komisja zajmowała się ustaleniem organizacji doświadczalnictwa na terenie O.T.O. i K.R., powołaniem Sekcji doświadczalnych przy O.T.O. i K.R.

Z innych prac o charakterze ogólnym, należy wymienić zebranie danych, dotyczących celowości powoływania w różnych miejscowościach składów konsygnacyjnych dla ułatwienia zaopatrywania rolników w nawozy pomocnicze. Dane te przesłano do P. F. Z. A. w Chorzowie. Wydział pozatem współpracował z szeregiem osób, zainteresowanych uprawą soi w Polsce; zwołano zebranie, na którym wyłoniono komisję przygotowawczą Związku Plantatorów soi. Komisja drogą ankiety zgromadziła (niekompletne) dane, dotyczące rozmiarów produkcji soi w 1932 r.

W celu opracowania odpowiedzi na kwestjonariusz Min. Rolnictwa w sprawie organizacji produkcji chmielu zwołano konferencję przedstawicieli związków producentów chmielu.

Przygotowując materiały do prac nad powołaniem Związku Plantatorów machorki, rozpisano specjalną ankietę w sprawie istniejących już tego rodzaju organizacji terenowych.

Prace terenowe wydziału.

obejmowały doradztwo instruktorów w zakresie produkcji roślinnej, oparte na współpracy instruktorów z rejonowcami zakładami doświadczalnymi, akcję konkursów roślinnych wśród gospodarzy samodzielnych, oraz akcję organizacji gospodarstw.

Współpraca z Roln. Zakł. Doświadczal.

Zasady współpracy instruktorów z Roln. Zakł. Dośw., ustalone przez Wydział jeszcze w ubiegłym okresie sprawozdawczym, realizowane były przez Woj. T-wa O. i K. R. drogą organizowania rejonowych zjazdów instruktorskich w poszczególnych zakładach.

Zjazdy takie odbyły się na terenie:

woj. Kieleckiego — w Zakł. dośw. w Sobieszynie
 „ Wołyńskiego — w Dubnie.
 „ Łódzkiego — po 2 zjazdy w Kościelcu i Błoniu
 „ Białostockiego — w zakł. dośw. w Kisielnicy
 „ Kieleckiego — w zakł. dośw. Siedcu i Zdanowie.

Pozatem w woj. Nowogrodzkiem zorganizowano do Zakł. Dośw. 6 wycieczek.

Na współpracy O.T.O. i K.R. z Roln. Zakł. Doświadczalnymi opiera się również akcja doświadczeń zbiorowych, prowadzonych przez instruktorów przy fachowej pomocy zakładów.

W poszczególnych woj. przeprowadzono następujące ilości doświadczeń:

	Demonstracyjne	Ścisłe.
woj. Lubelskie	—	10
„ Wołyńskie	335	49
„ Łódzkie	47	13
„ Białostockie	343	32
„ Nowogrodzkie	123	—
„ Kieleckie	274	22
„ Wileńskie	brak danych	
„ Warszawskie	„	
„ Poleskie	„	

Przedstawiciel wydziału wziął udział w 5-ciu zebraniach Kuratorów Zakł. Dośw., należących do C.T.O. i K.R.

Konkursy wśród gospodarzy samodzielnych.

Okres sprawozdawczy był czwartym przeprowadzania akcji konkursowej. Organizację konkursów oparto na instrukcji, obowiązującej w 1931 r., uzupełnionej przez specjalnie opracowaną instrukcję dodatkową.

Ogólne rozmiary akcji konkursowej uległy zmniejszeniu w porównaniu z ubiegłymi latami, natomiast zwiększyła się procentowo ilość zespołów, w których prace konkursowe doprowadzono do końca. W roku 1930/31 doprowadzono do końca 57%, w sprawozdawczym zaś 73% zespołów:

woj.	Łódzkie	zgłoszono	100 zesp.	wytrzymało	66
„	lubelskie	46	„	„	24
„	kieleckie	150	„	„	106
„	warszawskie	39	„	„	10
„	białostockie	49	„	„	14
„	poleskie	25	„	„	24
„	wileńskie	21	„	„	19
„	wołyńskie	149	„	„	141
„	nowogrodzkie	79	„	„	79
		658			483

Nagrody konkursowe udzielane były wyłącznie z funduszy własnych OTO i KR, bądź z funduszy sejmikowych.

Przygotowanie gospodarzy do prac konkursowych drogą przeprowadzania specjalnych kursów, przedstawiało się następująco:

wojew.	ilość zesp.	kursy przeprowadzono w zesp.
Białostockie	14	—
Kieleckie	106	46
Lubelskie	24	6
Łódzkie	66	37
Warszawskie	10	8
Poleskie	24	11
Nowogrodzkie	79	3
Wileńskie	19	5
Wołyńskie	141	brak danych
	483	116

Ogółem na 483 zespołów, kursy przeprowadzono w 116 insp.

Ilość lustracji instruktorskich wyniosła średnio 3 w okresie wegetacyjnym. W dalszym ciągu aktywność przodowników była b. mała, zbiorowa praca zespołów ma miejsce w nielicznych tylko wypadkach.

Wydział przeprowadził inspekcję konkursów nawozów naturalnych w powiecie Sieradzkim, Wieleńskim, Kaliskim, Radomskim.

Sadząc ze sprawozdań poszczególnych O. T. O. i K. R. instruktry nie stosują się w szczegółach do obowiązujących instrukcji konkursowych.

Wyniki akcji konkursowej ilustruje następujące zestawienie:

W. T. O. i K. R.	Powiatów	Zespołów	Uczestników			Rozdano nagród			Nagrodzono w proc.	Wartość nagród w zł.
			Zgłoszono	Wytrzymało	Wytrw. w proc.	Powiatowych	Zespołowych	Razem		
Białystok	3	14	458	152	33.1	—	10	10	4.0	—
Kielce	12	106	1060	743	69.9	9	290	299	40.6	3379
Lublin	2	24	323	147	47.0	5	30	35	24.0	76
Łódź	11	66	770	428	55.5	—	99	99	23.1	1647
Warszawa	1	10	302	70	23.2	3	19	22	31.4	745
Brześć	5	24	187	167	90.0	15	9	24	14.4	300
Nowogrodzkie	6	79	807	731	90.0	5	103	108	14.7	573
Wilno	3	19	208	140	67.0	16	—	16	11.4	173
Łuck	10	141	1233	990	80.2	—	240	240	24.2	1547
Ogółem										
rok 1931/32	53	483	5441	3568	68.8	53	800	853	23.9	7847
„ „ 1930/31	75	772	7040	5450	77.4					

Z niektórych powiatów wydział rolniczy zebrał dane dotyczące wieku i wykształcenia stających do konkursu.

W. T. O i K. R.	Ogólna ilość uczest.	Wiek uczestników				Wykształcenie uczestników					
		do 30 lat	od 30 do 50 l.	powyżej 50 l.	Dane wiek i obejm. uczest.	Domo-we	Szkoła powsz.	Szkoła rol.	Kursy Stasz.	Dar mo wyszk. obejm. uczest.	
Białystok	14	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kielce	736	143	453	78	674	195	473	29	8	705	
Lublin	147	39	74	4	117	25	89	3	—	117	
Łódź	428	52	220	32	304	106	195	22	6	329	
Warszawa	70	9	49	12	70	12	56	2	—	70	
Brześć	167	28	105	30	163	102	62	1	—	165	
Nowogródek	731	145	516	58	719	300	191	8	1	500	
Wilno	140	43	35	3	81	46	58	6	—	113	
Łuck	990	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
		459	1442	227	2128	789	1124	71	15	1999	
		21,1%	68,2%	10,7%	100%	39,5%	56,2%	3,5%	0,8%	100%	

Ogólny stan konkursów wg. poszczególnych tematów ilustruje następujące zestawienie:

	Buraki		Ziemniaki		Pszenica		Len		Koński zab		Warzywa		Marchew		Mieszanki		Nawozy podw.		Razem	
	zesp.	ucz.	zesp.	ucz.	zesp.	ucz.	zesp.	ucz.	zesp.	ucz.	zesp.	ucz.	zesp.	ucz.	zesp.	ucz.	zesp.	ucz.	zesp.	ucz.
Białystok	9	103	3	26							2	23							14	152
Kielce	62	431	24	160					3	24	16	114			2	14			107	743
Lublin	20	127							4	20									24	147
Łódź	49	323	3	18					7	40	1	6					6	41	66	428
Warszawa	10	70																	10	70
Brześć	22	150									1	9	1	8					24	167
Nowogródek	64	615	1	7					5	33			9	76					79	731
Wilno	14	113	3	20			2	7			brukiew				soja				19	140
Łuck	99	708	5	28	2	7			7	54	1	4	26	168	1	6			141	990
	349	2640	39	259	2	7	2	7	26	171	21	156	36	252	2	14	6	41	483	3568
															soja	1	6			

W związku z dalszymi redukcjami i pogarszającym się stanem finansowym organizacji, jak widać z powyższych danych, rozmiary akcji konkursów wśród gospodarzy samodzielnych znacznie się zmniejszyły.

Ciekawą próbą zaktualizowania tematów konkursowych, był przeprowadzony w 6-ciu powiatach woj. łódzkiego konkurs gromadzenia, przechowywania i stosowania nawozów naturalnych i odpadków w gospodarstwie. Temat ten, b. aktualny w okresie braku środków na kupno nawozów pomocniczych przyjęty był przez gospodarzy z wielkim zainteresowaniem.

ORGANIZACJA GOSPODARSTW MAŁYCH

Prace w tym zakresie prowadzone były bądź przez instruktorów ogólnych O.T.O. i K.R., bądź przez instruktorów organizacji gospodarstw, utrzymywanych przez Okr. Urzędy Ziemskie.

Według danych O.T.O. i K.R. ilość gospodarstw, będących pod opieką instruktorów, przedstawia się następująco:

Białystok	273	gospod.	Brześć	brak danych
Kielce	238	"	Wilno	344 gospod.
Łódź	292	"	Nowogródek	416 "
Lublin	brak danych		Trocki	178 "
Warszawa	"	"		
				1915 gospod.

Z WYDZIAŁU NASIENICTWA.

W okresie sprawozdawczym zakończono okres kwalifikacyjny roku 1931-1932 i przeprowadzono kwalifikacje roku 1932-1933. Oba okresy z punktu widzenia wartości nasion nie nastroczają specjalnych trudności, jedynie pszenice zbioru 1932 roku w silnym stopniu były porażone przez rdzę, co wpłynęło na zmniejszenie się zbiorów.

Pod względem kielkowania nasiona stanowiły materiał dość jednolity. Stwierdzono natomiast w kilkunastu próbach ilość zanieczyszczeń, przekraczających nieznacznie normę dopuszczalną. Odbiorcom tych zbóż przyznano bonifikatę z ceny w odpowiedniej, dla każdego wypadku, wysokości.

W ostatnim okresie prac nad zbożami zbioru 1932 r. część pszenic jarych i kukurydza wykazywały gorszy % kielkowania, ale jeden tylko zaszedł wypadek zbyt niskiego kielkowania.

Kwalifikacje w latach 1931 i 1932 porównawczo przedstawiają się następująco:

		w r. 1931	w r. 1932	zmniejszenia
Ilość majątków.		159	87	45
Powierzchnia zbórz kwalifikowanych	w ha.	4.317,71	1.984,88	54
w czym:				
żyta	ha.	1.123,55	625,52	44
pszenicy	ha.	1.745,62	736,67	58
owsa	ha.	437,45	246,55	44
jęczmienia	ha.	457,76	181,25	60
innych roślin	ha.	254,53	78,85	69
ziemniaków	ha.	298,80	116,04	61

Jak widać z zestawienia, nastąpiła dalsza zniżka i to dość znaczna powierzchni kwalifikowanych.

W r. 1932 zakwalifikowano ha:

Żyta: elit. i oryg. 175,1; I ods. 269,1; II ods. 76,5; inne ods. 5; razem 625,52.

Pszenic ozimych: elit i oryg. 245,1; I ods. 295,7; II ods. 102,35; razem 637,42.

Rzepak Łęckiego Zimotrwałego: elit. i oryg. 10; I ods. —; II ods. —; inne ods. —; razem 10;

Pszenic jarych: elit. i oryg. 38,15; I ods. 58,6; II ods. —; inne ods. 2,5; razem 99,25.

Owsów: elit. i oryg. 93,5; I ods. 80,4; II ods. 72,44; razem 246,55.

Jęczmion: elit i oryg. 15; I ods. 69,85; II ods. 91,4; inne ods. 5; razem 181,25.

Ziemniaków: elity i oryg. 37,95; I ods. 11,61; II ods. 7,0; inne 59,48; razem 116,04.

Koniczyny: I ods. 10; inne 15,6; razem 29,85.

Buraków ćwikłowych Egipskich: elit. i oryg. —; I ods. —; II ods. —; inne 1,5; razem 1,5.

Grochów: elit. i oryg. 10; I ods. 3; inne 5; razem 18.

Marchew past. Detkensa: elit. i oryg. 1; razem 1.

Brukiew biała Pomorska: inne 0,5; razem 0,5.

Bobik miejscowy: inne 0,5; razem 0,5.

Mak niebieski: inne 2; razem 2.

Gryka: inne 5; razem 5.

Wyka Svaloiska: II ods. 2; razem 2.

Pódluga Kujawska: elit. i oryg. 3; inne 0,5; razem 3,5.

Kukurydza Kalina: inne 2,5; razem 2,5. Ogółem 1.984,88 ha.

Odmiany zagraniczne stanowiły w %: w 1931 r.: w życie 25,91, w pszenicy ozimej 0,31, w pszenicy jarej —, w owsie 45,50, w jęczmieniu 59,60, w ziemniakach 60,60; w 1932 r.: w życie 38,90, w pszenicy ozimej 1,83, w pszenicy jarej —, w owsie 43,41, w jęczmieniu 77,10, w ziemniakach 40,22.

Zdyskwalifikowano: żyta 5 ha = 0,79%, pszenicy ozimej 6 ha = 0,94%.

Ocen laboratoryjnych w jesieni dokonano: w 1931 r.: 173; w 1932 r. 108; na wiosnę: w 1931 r. 156; w 1932 r. 102.

Kartek kwalifikacyjnych na zboża ozime wydano w 1931 r. 9.446, w 1932 r. 6.567. Kartek kwalifikacyjnych na zboża jare wydano w 1931 r. 6.007, w 1932 r. 3.898.

Świadectw na ulgowy przewóz nasion wydano w 1931 r. 3.300, w 1932 r. 3.577.

Dokonano inspekcji w związku z przeniesieniem do kategorii Gospodarstw Nasiennych — wstępnych w 1931 r. 23, w 1932 r. 7; ostatecznych w 1931 r. 10, w 1932 r. 2.

Jarmark Nasienny, urządzony w dniach 6 i 7 grudnia 1932 r., jak corocznie ze Związkiem Wytwórców nasion ogrodowych, udał się nadspodziewanie dobrze. Panowało wielkie ożywienie i bardzo liczne grono osób odwiedziło go. Udział wzięło w nim 73 firm i gospodarstw nasiennych.

Z DZIAŁU PRAC MELJORACYJNYCH.

Personel zredukowany był w tym dziale prac do jednej osoby, kierownika, którym był inż. Leonard Gumiński. Radę W-łu reprezentował przewodniczący prof. dr. Kazimierz Rogoyski.

Działalność W-łu skierowana była na zagadnienia społeczne, meljoracyjne i organizacyjne, a częściowo także techniczne i obejmowała w przeważającej mierze spółki wodne.

Spółki te, organizowane masowo przez różne biura meljoracyjne w okresie od 1926 r. do 1930 r.

w liczbie ponad 1.000, z ilością członków, wynoszącą do 40 tysięcy — pozostawiają b. wiele do życzenia pod względem racjonalnej organizacji, rachunkowości, prawidłowego funkcjonowania wykonanych urządzeń meljoracyjnych, ich konserwacji i t. p. Ponadto spółki te, posiadając duże zobowiązania kredytowe, zaciągnięte w P. Banku Rolnym, na wykonanie meljoracji rolnych w okresie b. dobrej konjunktury, znalazły się w okresie kryzysu w b. trudnym położeniu finansowym. Ponieważ łączna suma tych zobowiązań wynosi około 150 milionów złotych, koniecznym było podjęcie kroków, mających na celu zbliżenie wierzyciela z dłużnikami i porozumienie się co do dalszych warunków regulowania zobowiązań. Sprawy te były przedmiotem prac specjalnie wyłonionego w r. 1931 **Centralnego Komitetu dla spraw Spółek wodnych przy C.T.O. i K.R.** W okresie sprawozdawczym odbyło 8 posiedzeń pełnego komitetu oraz komisji specjalnych, wyłonionych dla przygotowania poszczególnych zagadnień. Przedmiotem obrad komitetu były: zmiana warunków kredytowych, konserwacja urządzeń meljoracyjnych, sprawa opieki nad spółkami wodnymi, sprawa nieobniżania przez cukrownie przydziału obszaru plantacji buraka cukrowego dla członków spółek wodnych, opracowanie programu prac Komitetu i t. p. Wydana była odezwa do wszystkich spółek, a następnie broszura, zawierająca instrukcje do organizowania Sekcji spółek wodnych przy Okr. Tow. Org. i Kółek Roln. Dalej odbyło się szereg konferencji w zainteresowanych ministerstwach i P. B. R. Nadmienić należy, że do komitetu wchodzi, prócz przedstawicieli powiatowych spółek wodnych, także delegaci Min. Rolnictwa i R. R., P. Banku Rolnego, organizacji rolniczych dzielnicowych i izb rolniczych.

W związku z pracami Komitetu dla spraw spółek wodnych udzielono poszczególnym spółkom wodnym, jak i związkowi powiatowym spółek 32 porady. Nadto udzielono porad technicznych na gruncie 5 spółkom wodnym, obejmującym około 20 wsi. W okresie „Tygodnia rolniczego” przygotowano 2 memorjały o potrzebach spółek wodnych, opracowano wnioski na komitety regionalne oraz na komitet centralny, dalej przygotowano artykuły i komunikaty do prasy.

Podjęto akcję, mającą na celu poprawienie stanu organizacji i rachunkowości spółek wodnych, tudzież konserwacji urządzeń meljoracyjnych — przez zorganizowanie sekcji spółek wodnych przy Okr. Tow. Org. i Kół. Roln., mających zająć się sprawami na terenie poszczególnych powiatów. Sekcyj takich już zorganizowanych, oraz będących w stanie organizacji, było pod koniec roku sprawozdawczego około 30, a mianowicie w powiatach: Wysoko-Mazowiecki, Wieluński, Łowicki, Płocki, Mińsk-Mazowiecki, Rypiński, Sokołowski, Brześć n/B, Sochaczewski, Ostrów-Maz., Nieszawski, Włocławski, Piotrkowski, Kolski, Kutnowski, Koniński, Radomski, Łęczycki, Grójecki, Brzeziński i t. d.

Dużo czasu i pracy poświęcił inż. L. Gumiński, jako sekretarz fachowy, Komisji Uprawy Łak i Pastwisk Rady W-łu Rolniczego C.T.O. i K.R., gdzie sprawy meljoracyjne były wielokrotnie przedmiotem obrad Komisji. Zwłaszcza sprawa współpracy z Biurem Meljoracji Polesia wyłoniła się ostatnio na czoło prac tej komisji. Wziął również udział w wy-

cieczce, zorganizowanej pod kierunkiem prof. K. Rogoyskiego na Polesie celem zorientowania się na gruncie i zaznajomienia ze stanem prac tego biura. Posiedzeń Komisji było 10, Podkomisji 6. Dni wyjazdowych 6. Referatów meljoracyjnych na komisję 7. Nadto organizacja zebrań i wycieczki Poleskiej, a w związku z tem, jeden wyjazd do P. Inst. Nauk. Gosp. Wiejsk. w Puławach.

Przeprowadzono ekspertyz na gruncie i udzielono porad technicznych dla wsi Skrzydlów, Rzeki, Rzeki Duże, Rzeki Małe, Karniewice, Zamysłów i t. d. w powiecie Radomskim. Zużyto w tym celu 5 dni wyjazdowych, oraz opracowano memoriał do władz. Udzielono porady na gruncie w majątku prywatnym Ruda Kościelna, w woj. Kieleckim w sprawie meljoracji łąk. (3 dni na na gruncie). Wzięto udział w Komisji, która podniosła stan urządzeń meljoracyjnych, wadliwie przeprowadzonych, na gruncie w spółce wodnej Opypy, pow. Błoński.

W związku z działalnością W-łu Meljoracyjnego opracowano następujące memoriały, sprawozdania, opinie, referaty i t. p.:

1. Sprawozdanie z ekspertyzy w Rudzie Kościelnej.
2. Sprawozdanie z wycieczki Poleskiej.
3. Sprawozdanie z działalności W-łu (3).
4. " " konferencji w sprawie robót publicznych.
5. Sprawozdanie z konferencji Poleskiej.
6. " " posiedzeń komitetu spółek wodnych (5).
7. Referat w sprawie bezrobotnych.
8. " na posiedzenie Komisji Uprawy Łąk i Pastwisk (7).
9. Odczyt przez radio.
10. Odezwa do spółek wodnych.
11. Broszura — instrukcja do spółek wodnych.
12. Uwagi do rządowego projektu ustawy o obniżeniu oprocentowania (2).
13. Wytoczne działalności izb rolniczych.
14. Okólniki do spółek wodnych (2).
15. Opinie dla izby przemysłowo-handlowej w spr. meljor.
16. Opinie dla redakcji „Przewodnika Gospodarskiego” o artykule, nadesłanym do redakcji.
17. Plan pracy W-łu Meljor.
18. Rejestracja sekcji spółek wodnych.

Razem 32 referaty.

Nadto ogłoszono drukiem 21 artykułów i porad technicznych.

Do zadań W-łu Meljoracyjnego należało administrowanie funduszem meljoracyjnym, powstałym z dotacji Min. Rolnictwa i przeznaczonym na częściowe pokrycie kosztów planów meljoracyjnych dla organizujących się spółek wodnych. Fundusz ten powstał w latach ubiegłych i został rozdysponowany. W okresie sprawozdawczym udzielono 1 pożyczkę. Globalna suma pożyczek wynosiła pod koniec okresu sprawozdawczego, około 100.000.— złotych.

Zorganizowano komitet dla spraw bezrobocia, mający na celu współpracę z jednej obrony z czynnikami państwowymi, a z drugiej z zainteresowanymi rolnikami — ułatwiającą wykonanie robót publicznych z Funduszu Pracy. Komitet odbył 1 konferencję.

Zorganizowano również konferencję z udziałem Min. Opieki Społecznej, poświęconą zagadnieniu osadnictwa robotniczego, jako jednego z czynników walki z bezrobociem.

Dni wyjazdowych w okresie sprawozdawczym było 22.

Porad ustnych w biurze około 1200.

Pism wchodzących i wychodzących załatwiono około 800. Nadto kierownik W-łu brał udział w pracach Zarządu Koła Wodno-Meljoracyjnego przy Stow. Techników, uczestnicząc w 25 zebraniach.

WYDZIAŁ OGRODNICZY

Rok sprawozdawczy stał nadal po dznakiem kurczenia się pracy instruktorskiej ogrodniczej. Place ogrodnicze, zaprojektowane planowo i prowadzone z dużym rozmachem w poszczególnych ogniwach organizacyjnych, były wyrazem tendencji, jakie przejawiały się ostatnio wśród drobnych rolników. Zwiększające się potrzeby doradztwa fachowego ogrodniczego, znajdowały wyraz w powiększaniu personelu instruktorskiego.

Konieczność kurczenia budżetów organizacji odbiła się ujemnie na personelu ogrodniczym i pszczelarskim, w pierwszym rzędzie. W tym dziale pracy dokonano największych redukcji personelu. Najlepiej ilustrują to cyfry:

	r. 1930/31	1931/32	1932/33
W Centrali pracowało	7	2	1
w W.T.O. i K.R.	14	4	3

W 6 województwach: Białostockiem, Lubelskiem, Poleskim, Wileńskiem, Wołyńskiem, Nowogródzkiem nie zostało ani jednego instruktora na powiecie, w woj. kieleckim z 5 instruktorów pozostało 2, w Łódzkim z 7 pozostało 2, a tylko w woj. warszawskim stan pozostał ten sam, to zn. 5 osób.

Ta niewielka ilość pracowników fachowych jaka została, też nie mogła należycie pracować, gdyż środki na rozjazdy zostały poważnie ograniczone. Przyczem należy zaznaczyć, że personel ogrodniczy Centrali jak i W.T.O. i K.R.-ów nie był utrzymywany z zasiłków Ministerstwa Rolnictwa, lecz z własnych wpływów organizacji.

Wobec tak poważnego zlikwidowania personelu instruktorskiego ogrodniczego, doradztwo w zakresie ogrodniczym przeszło w ręce instruktorów ogólnie rolniczych, i bez tego nadmiernie obciążonych innymi pracami. Ich encyklopedyczne wiadomości z dziedziny ogrodnictwa oraz brak niekiedy zupełny zainteresowania sprawami produkcji ogrodniczej, odbiły się na ilości, a zwłaszcza jakości podejmowanej pracy.

Wspomnieć również należy o trudności, jaką spotkaliśmy w postaci prowadzenia tych samych prac na jednym i tym samym terenie i wśród jednych i tych samych ludzi, przez organizację niczem nie związaną z C.T.O. i K.R.

Dwutorowość w pracach ogrodniczych w poważny sposób dezorganizowała prace planowe C.T.O. i K.R. na niektórych terenach.

Prace wydziału ogrodniczego C.T.O. i K.R. ograniczały się niemal wyłącznie do sadownictwa, warzywnictwa i częściowo pszczelnictwa.

Tak jak w latach ubiegłych, na czoło wysunięta została akcja zakładania sadów handlowych. Prace związane z tą akcją były zdecentralizowane t. zn., że

prace bezpośrednie kierownicze i fachowo - wykonawcze leżały w zakresie działania W.T.O. i K.R. Przy Centrali pozostało nadal ogólne kierownictwo całą akcją i kontrola realizowania jej.

W dziale zakładania nowych sadów akcja C.T.O. i K.R. szła w kierunku zapewnienia i dostarczenia rolnikom dobrego materiału drzewkowego. W tym celu przeprowadzono lustrację szkółek, w których był zakupowany materiał drzewkowy przez organizację. Podczas lustracji kierunki pracy szkółek były uzgadniane z planem działania C.T.O. i K.R.

Brak w wielu okręgach etatów instruktorów ogrodnich spowodował, że akcja zakładania sadów na terenie działalności C.T.O. i K.R. wydając pod względem ilości wysadzonych drzewek w porównaniu z ub. rokiem sprawozdawczym rezultaty lepsze, znacznie się pogorszyła pod względem techniczno-fachowym. Opieranie tej akcji na instruktorach ogólnorołniczych, względnie na wychowankach szkół rolniczych nie wróży dobrego rezultatu, jeśli nie brać za podstawę wyłącznie ilości wysadzonego materiału.

Instruktorzy ogólnorołni są przeładowani pracą w znaczeniu ilościowym i nie mogą poświęcić akcji ogrodniczej więcej czasu, zresztą nie są oni w tym dziale pracy wykwalifikowani; wychowankowie zaś ludowych szkół rolniczych również nie są do tej akcji przygotowani i spełniają często rolę agentów szkółek. Kierownicy Szkółek Sejmikowych, którzy teoretycznie w pewnych okresach czasu mają zajmować się instrukcją o ile niektórzy z nich są fachowcami ogólnogrodniczymi, to jednak zawsze traktują akcję zakładania sadów przede wszystkim z punktu widzenia handlowego i starają się wysprzedać posiadany u siebie w szkółce materiał drzewkowy, nie wnikając w technikę zakładania sadów, nie przestrzegając zasady najodpowiedniejszego doboru gatunków i odmian do warunków przyrodniczo-gospodarczych.

W okresie jesiennym 1932 r. C.T.O. i K.R. w akcji sadowniczej napotkało na poważną dywersję ze strony Związku Posiadaczy Sadów. Związek ten, otrzymawszy od Ministerstwa Rolnictwa uprawnienia do opinjowania celowości kredytów sadowniczych dla swych członków, zachował się w ten sposób, jak gdyby Min. Roln. odebrało te uprawnienia C.T.O. i K.R. i wyłącznie jemu to zadanie powierzyło. Nie mając żadnego oparcia w terenie w Kółkach Rolniczych, rozpoczął Z.P.S. swą działalność od dyskredytowania pracy C.T.O. i K.R. i zjedyniania sobie w ten sposób zaufania na wsi. Mając poparcie Min. Roln. i posługując się niewybrednymi metodami, Związek Posiadaczy Sadów zdołał wytworzyć w pewnej mierze zamęt w akcji zakładania sadów. Ślady tej kompromitującej „działalności” pozostaną na długo i świadczyć będą o tem, jak nie należy pracy prowadzić. Wytworzona jesienią 1932 r. dwutorowość w robocie sadowniczej trwała i w sezonie wiosennym, gdyż ujawnił się nowy czynnik, który miał zastąpić organizację rolniczą.

Na skutek decyzji Ministerstwa Rolnictwa, organizacje rolnicze zostały pozbawione wszelkiego wpływu na akcje zakładania sadów przy pomocy kredytów Państwowego Banku Rolnego. Dotychczasową akcję organizacji rolniczych w zakresie doboru gatunków i odmian do warunków przyrod-

niczo-gospodarczych, wybór materiału drzewkowego i t. p. w myśl dyrektyw Ministerstwa Rolnictwa spełniały wiosną wyłącznie instytucje drobnego kredytu, a więc Kasy Komunalne, Kasy Gminne i t. p. oraz zainteresowani szkółkami. Nie mając możliwości opinjowania o celowości tego kredytu, zajęło się C.T.O. i K.R. wyłącznie dostarczaniem drzewek rolnikom za gotówkę. Rozporządzenie Ministerstwa Rolnictwa wywołało dezorganizację, gdyż tę samą akcję, tylko w różny sposób, prowadziły organizacje rolnicze i instytucje drobnego kredytu. Organizacje rolnicze stosowały pewne wymagania i ograniczały w poważnym stopniu inicjatywę poszczególnych rolników zakładających sady; instytucje drobnego kredytu nie mając o rzeczy samej najmniejszego pojęcia, traktowały sprawę wyłącznie jako „finansową”, dając rolnikom pełną swobodę w decydowaniu o gatunkach, odmianach i wyborze szkółek. Tego rodzaju „współpraca” wszystkich czynników pracujących na terenie drobnego rolnictwa wyda w przyszłości rezultaty opłakane.

Jeśli chodzi o cyfry zakładania sadów i porównanie ich z innymi latami, to przedstawiają się one następująco:

wiosna 1930 r.	wysadzono	31390 sztuk drzewek owoc.			
jesień 1930 r.	"	122.306	"	"	"
wiosna 1931 r.	"	48.341	"	"	"
jesień 1931 r.	"	149.815	"	"	"
wiosna 1932 r.	"	67.860	"	"	"
jesień 1932 r.	"	174.115	"	"	"
wiosna 1933 r.	"	71.357	"	"	"

Powyższe dane nie obejmują drzewek owocowych, wysadzonych na terenie W.T.O. i K.R. — Wilno. Poza tem cyfry te nie obejmują drzewek owocowych, wysadzonych przez niektóre okręgi na własną rękę, niekiedy w pokaźnych ilościach po kilka tysięcy sztuk, lecz bez kontroli fachowej ze strony W. T. O. i K. R. Poza tem ilości te, jako tylko ogólnikowe, nieoparte całym materiałem statystycznym, który u nas się gromadzi, nie mogły być przez nas podane jako ścisłe.

Pozatem przy drogach wysadzono 12.600 sztuk czereśni i wiśni.

I w r. b. musimy znowu wspomnieć o tych samych co w r. ub. nienormalnych stosunkach, panujących w powiatach, które posiadały sejmikowe szkółki. Nacisk administracji powiatowej oraz specjalne poparcie miejscowych Kas Komunalnych, powodowały, że często organizacje powiatowe musiały popierać lichy prowadzone szkółki sejmikowe, gdyż w zwykłych warunkach szkółki te drzewek swych nie mogłyby wyprzedzić.

Materiały szczegółowe, obejmujące dane w jakich powiatach ile założono sadów, jakie gatunki i odmiany sadzono, znajdują się w Centrali, lecz z uwagi na brak miejsca, nie mogą być zamieszczone.

Prace nad racjonalnem prowadzeniem sadów prowadzono metodą kursów i pogadanek, oraz pokazów praktycznych.

Kursów takich odbyło się 216. W miejscowościach, gdzie odbywały się kursy, starano się prowadzić pokazy praktyczne różnych prac sezonowych.

W województwach Lubelskim, Kieleckim i Warszawskim, wzięto 135 sadów pod specjalną opiekę. W sadach tych, w myśl wskazań instruktorów, prowadzono uprawę gleby, nawożenie, czyszczenie koron, zwalczanie chorób i szkodników.

Sady, założone w ub. sezonach, były przynajmniej jeden raz lustrwane.

Warzywnictwo. Naczelny zadaniem naszej organizacji w tym dziale pracy, było jaknajszersze spopularyzowanie i rozpowszechnienie wśród drobnego rolnictwa uprawy warzyw na własne potrzeby. Przedewszystkiem, poza uprawą powszechnie rozpowszechnionej późnej kapusty i częściowo marchwi, dążyliśmy do zwiększenia uprawy rzadziej uprawianych warzyw, mających doniosłe znaczenie w odżywianiu, a więc: fasoli szparagowej, wczesnej kapusty, sałaty, buraków ćwikłowych, szpinaku, pomidorów i t. p. W parze z wprowadzaniem do uprawy w gospodarstwach drobnych wyżej wspomnianych warzyw, wprowadzamy do uprawy kukurydzę, soję i żywakost.

Akcję tę prowadziło się bądź to przez zakładanie przy Kółkach Rolniczych, Kołach Gospodyń Wiejskich i gospodarstwach przykładowych wzorowych ogrodów warzywnych, według planu Wydziału Ogrodniczego C.T.O. i K.R., bądź też drogą prowadzenia konkursów wśród gospodarzy i gospodyń samodzielnych, bądź też w przysposobieniu rolniczem młodzieży wiejskiej.

Zakładane przy Kółkach Rolniczych, K. G. W. i gospodarstwach przykładowych ogródki warzywne są przedmiotem pogadek zbiorowych lustracji z udziałem szerszego ogółu sąsiadów.

Niezależnie od tego, przeprowadzone były wykłady i pogadanki na tematy uprawy warzyw.

Założono ogródków warzywnych na własne potrzeby przy Kółkach Rolniczych i Kołach Gospodyń Wiejskich — 164; przy gospodarstwach przykładowych — 69;

Pozatem prowadzono propagandę upraw warzywnych przy pomocy konkursów wśród samodzielnych gospodarzy. Konkursy obejmowały następujące tematy: ogródki warzywne wg. planiku C.T.O. i K.R. pomidory, fasola, kukurydza, marchew, kapusta i cebula. Ogółem było 290 zespołów z 1436 uczestnikami.

Dane powyższe odnoszą się wyłącznie do dwóch województw lubelskiego i łódzkiego — z innych terenów brak jest dokładnych cyfr.

Zdając sobie sprawę, jak ważną rolę przy produkcji warzyw odgrywają nasiona, Wydział Ogrodniczy dostarczył członkom organizacji nasion gwarantowanej jakości po cenach, możliwie najniższych. Akcja ta nie spotkała się, tak, jak w r. ub., z należytem zrozumieniem Okręgów, większość ogniw terenowych zaopatrzyła się w nasiona w firmach prywatnych, a nierzadko u handlarzy jarmarcznych.

Metoda konkursów P. R. była też wyzyskiwana w dziale ogrodniczym, zwłaszcza w dziedzinie warzywnictwa.

Pszczelnictwo.

Prace planowe w zakresie pszczelnictwa były prowadzone tylko w woj. lubelskim. Na innych terenach prace w tym zakresie były prowadzone dorywczo. Jedyne akcja sprowadzania i rozdziału cukru skażonego dla podkarmiania pszczoł, miała charakter nogół powszechny.

Na terenie woj. Lubelskiego zorganizowano 13 zjazdów powiatowych. Przeprowadzono lustracje pasiek, połączone z udzielaniem rad i wskazówek. Lustracje objęły — 271 pasiek, kursów pszczelarskich 1-dniowych urządzono 56; kursów 2-dniowych — 5.

Przerobiono 1.234 kg. wosku na świece. Przyjęto od pszczelarzy woj. lubelskiego po cenie o 20% wyższą od rynkowej i rozsprzedano 22.226 kg. miodu.

Na innych terenach odbyło się tylko 6 kursów pszczelnych jednodniowych.

Ogółem rozprowadzono cukru skażonego w terenie 9 województw 134.523 kg.

W zakresie **zbytu produktów ogrodniczych i pszczelniczych** zasługuje na uznanie, prowadzenie spółdzielni pszczelnej w Lublinie, utrzymanie ścisłego kontaktu ze Spółdzielnią Pszczelarską w Łucku i ze Spółdz. Owocarską w Dermaniu, oraz zorganizowanie spółdzielni ogrodniczo - pszczelarskiej.

Poza pracami wyżej wymienionymi udzielano porad ustnych i piśmiennych na wszelkiego rodzaju tematy, wchodzą w zakres ogrodnictwa.

Działalność w dziedzinie wytwórczości zwierzęcej

Okres sprawozdawczy był dla wytwórczości zwierzęcej nie mniej ciężki, niż okres ubiegły. Polityka importowa państw, do których dotąd kierowane były produkty zwierzęce i żywiec, szła w dalszym ciągu w kierunku utrudnień, przez wprowadzanie kontyngentów, ceł ochronnych lub innych ograniczeń.

Pozatem polityka zbożowa przyczyniła się do podrożeń karmy, co nie zawsze było wyrównywane odpowiednimi premjami wywozowymi dla produkcji zwierzęcej.

Prócz trudności natury gospodarczej C.T.O. i K. R. od września 1932 r. otrzymywało z Min. Roln. i R. R. coraz mniejsze zasiłki, co powodowało niepewność jutra wśród personelu pracującego w Wydziale Wytwórczości Zwierzęcej i z konieczności osłabiało prace fachowe.

Od stycznia 1933 r. w związku z wykonywaniem ustawy o izbach rolniczych sprężystość wykonywania planu pracy uległa załamaniu.

Wobec niezaangażowania do Izby Rolniczych pracowników poszczególnych W.T.O. i K.R. i konieczności szukania przez nich innych stanowisk, sprawozdania niektórych W.T.O. i K.R. są niepełne.

Mimo trudnych warunków gospodarczych i organizacyjnych plan pracy, aczkolwiek nie całkowicie, został wykonany.

BYDŁO

Stacje kopulacyjne.

Rok sprawozdawczy był dla akcji stacjonowania stadników subwencyjnych bardzo ciężki. Samorządy przeznaczyły na ten cel minimalne zasiłki, kredyty P. B. R. uległy znacznemu ograniczeniu, a nadto odczuwał się brak zainteresowania ze strony rolników, mających naogół duże zobowiązania płatnicze.

Podając stan ilościowy stacji kopulacyjnych na dzień 1.IV.33. zaznaczyć należy, że ilość stadników z wiadomem pochodzeniem zmalała, natomiast zwiększyła się liczba stadników prywatnych, naogół bez pochodzenia, które otrzymują świadectwa uznania w związku z wprowadzeniem ustawy o nadzorze nad stadnikami.

Województwa	Prywatne	Samorząd.	Razem
Nowogrodzkie	278	84	362
Wołyńskie	182	121	303
Poleskie	198	46	244
Wileńskie	Brak danych szczegółowych		
Łódzkie	239	50	289
Lubelskie	247	123	370
Białostockie	Brak danych szczegół.		
Warszawskie	377	51	428
Kieleckie	brak danych szczegółowych		

Ustawa o nadzorze.

Poza przeprowadzaniem normalnych spędów stadników w okręgach już objętych ustawą o nadzorze nad stadnikami, Min. Roln. i R. R. zatwierdziło dalsze wprowadzenie ustawy na wniosek samorządów terytorjalnych w porozumieniu z C.T.O. i K.R. w następujących powiatach i gminach:

woj. Warszawskie	— w pow. Rypińskim — gm. Płonne i Sokołowo.
„ Kieleckie	— w pow. Kieleckim — gmina Górne, Słupia i N. Bodzentyn.
„ „	— w pow. Opatowskim — gm. Opatów.
„ „	— w pow. Sandomierskim — gm. Dwikozy.
woj. Lubelskie	— w pow. Garwolińskim.
„ „	— w pow. Puławskim — gm. Puławy, Pońskowola, Celejów, Nałęczów.
„ Poleskie	— w pow. Kamień Koszyrski.
„ Nowogrodzkie	— w pow. Baranowickim — gm. Wolna.
„ „	— w pow. Nieświeskim — gm. Horodziej.
„ Wołyńskie	— w pow. Włodzimierskim — gm. Chotiaczów, Korytnica, Mikulicze, Grzybowica.
„ „	— w pow. Krzemienieckim — gm. Wiśniowice, Dederkały.
„ „	— w pow. Łuckim — gm. Kołki, Silno.

Prócz powyższych terenów, objętych ustawą o nadzorze, poszczególne W.T.O. i K.R. prowadziły akcję wstępną, zmierzającą do wprowadzenia ustawy o nadzorze za pośrednictwem spędów stadników, celem przekonania się o możliwościach wprowadzenia ustawy.

Woj. Lubelskie	— w pow. Siedleckim, Lubelskim, Lubartowskim, Janowskim, Włodawskim, Bielskim
„ Nowogrodzkie	— w pow. Stołpeckim (5 gmin), Wołożynskim (2 gminy), Szczuczynskim (1 gmina), Baranowickim (2 gminy), Nowogrodzkim (1 gmina), Nieświeskim (4 gminy).
„ Wołyńskie	— pow. Włodzimierski (3 gminy), pow. Kostopolski (1 gmina), pow. Dubieński (1 gmina), Rówieński (1 gmina), Zdołbunowski (2 gminy).
„ Łódzkie	— pow. Kaliski (9 gmin, pow. Kolski (1 gmina), pow. Sieradzki (1 gmina).

Z innych województw brak ścisłych danych, nie-

mniej jednak i tam prowadzone są prace wstępne, zmierzające do wprowadzenia ustawy.

Konkursy wychowu cieląt.

Zainteresowanie się konkursami wychowu cieląt było słabsze, aniżeli w roku ubiegłym. Na ten stan rzeczy wpłynęła niska cena nabiału, a w związku z tem dalszy spadek pogłowia bydła, a więc mniejsze zainteresowanie się należytem chowem młodzieży.

W okresie sprawozdawczym zakończono jedynie konkurs w pow. Puławskim, przyznając nagrody ze środków miejscowych. W innych powiatach konkursy trwają i dlatego też nie podaje się, tak, jak w roku ubiegłym dokładnych wyników.

Województwo	Powiat	rozpoczęto	Ilość cieląt
Lubelskie	Puławski	1.V.32	6
Łódzkie	Kaliski	23.V.32	3
	Kolski	1.VII.32	10
	Łódzki	20.III.32	5
	Piotrkowski	1.I.32	10
	Radomski	20.II.33	10
	Sieradzki	15.IV.32	4
Wołyńskie	Łucki	15.V.32	10
	Rówieński	15.V.32	5
	Dubieński	15.IX.32	13
	Krzemieński	15.XI.32	23
Warszawskie	Kutnowski	15.II.33	32

Pokazy inwentarza.

Pokazów inwentarza zorganizowano w okresie sprawozdawczym bardzo mało, zwracając główną uwagę w pracy na spędy stadników w związku z ustawą o nadzorze nad stadnikami. Największą ilość pokazów inwentarza zorganizowano w woj. Wołyńskim, gdyż 14, na które doprowadzono 136 stadników, 898 krów, nagradzając 14 stadników i 85 krów na sumę 1064.— zł., oraz nagrodami honorowymi.

W innych województwach zorganizowano po 1 do 2 pokazów mieszanych, ograniczając całą akcję do spędu stadników.

Pokazowe żywienie.

Pokazowe żywienie w okresie sprawozdawczym przeprowadzono naogół w niewielkiej ilości punktów, najwięcej zainteresowania okazało woj. Poleskie 13 punktów, oraz Wołyńskie — 4 punkty z wynikami dobrymi.

Brak zainteresowania był spowodowany niskimi cenami nabiału.

Konkursy obór.

Zorganizowano w woj. Wołyńskim, w pow. Rówieńskim, w 15 gospodarstwach, posiadających ogółem 66 sztuk bydła.

Akcja licencyjna.

Akcja zapisywania sztuk do ksiąg zarodowych dała bardzo słabe wyniki. Najwięcej sztuk zalicencjonowano w woj. Łódzkim, i Kieleckim.

Wydawnictwa.

W zakresie wydawnictw ograniczono się do druków i schematów, potrzebnych dla należytego prowadzenia akcji hodowlanej.

Sprawozdanie z działalności w zakresie kontroli obór (K. K. O.) zostało wydane w oddzielnym wydawnictwie książkowym nakładem Książnicy dla Rolników. Sprawozdania z działalności w zakresie rybactwa nie zamieszczamy z powodu braku mater-

jałów sprawozdawczych, wskutek całkowitej likwidacji personelu fachowego w tym dziale pracy.

KONIE

Poczynając od 1 października 1931 r. Ministerstwo Rolnictwa cofnęło całkowicie zasiłek pieniężny na prowadzenie tego działu pracy.

Zasiłek został cofnięty, nie tylko na opłacenie personelu fachowego, ale i na prace specjalne, jak: wystawy, pokazy koni i premjowanie ogierów prywatnych właścicieli i t. p.

W okresie sprawozdawczym, nie odbył się ani jeden pokaz koni, a na premjowanie ogierów prywatnych właścicieli Min. Roln. wyasygnowało 5000 zł. na całe Państwo, gdy w latach poprzednich, fundusz na ten cel wynosił około 275.000 zł.

Z kwoty 5000 zł. na premje, uzyskano jedynie 900 zł. dla 2 ogierów, stanowiących własność Związku Hodowców Konia Remontowego w Opoźnie.

Z braku funduszy, personel inspektorski Sekcji Hod. Koni uległ radykalnej redukcji. Z 12 osób, pracujących w tym dziale, pozostało tylko 4, w Centrali 1 i 3 na terenie. Wobec, wytworzonej sytuacji, uprzednio ustalony plan pracy, nie mógł być całkowicie wykonany.

O urządzaniu kursów hodowlanych i t. p. w Związkach i Kołach hodowlanych, nie mogło być mowy.

Mimo trudności, praca nie ustawała.

W okresie sprawozdawczym, wojsko zakupiło na spędach, organizowanych przez C.T.O. i K.R. 1.008 koni od drobnych rolników, wypłacając za nie hodowcom 777.100 zł. Okoliczność ta obala niezachwianie dotychczasową opinię, że drobny rolnik nie jest w stanie wyprodukować dobrego konia na potrzeby armji. Świadczą o tem szczegółowe dane co do typów, zakupionych koni do wojska, przedstawione w dołączonej do niniejszego tablicy.

Nie poprzestając na zbycie wewnętrznym, C. T. O. i K. R. usiłowało rozszerzyć zbyt koni na zewnątrz. W tym celu nawiązano kontakt z zagranicą. Przedstawiciel C.T.O. i K.R. kilkakrotnie wyjeżdżał do Szwajcarii i Włoch.

Wykaz ilościowy koni, zakupionych do wojska od drobnych rolników, za pośrednictwem C. T. O. i K. R. w 1932-3 r.

Województwo	TYPY KONI							Suma wypłaconych na hodow	UWAGI
	A. L. O.	A. L.	A. C.	W. A.	A. K.	W.	Razem		
Białostockie	13	40	4	17	—	2	76	55.970	A.L.O. = artyleryjski obniżony A.L. = artyleryjski lekci A.C. = " ciężki W.A. = " wierzchowy A.K. = koń artyleryjski W. = wierzchowy
Kieleckie	37	115	21	61	14	34	282	229.415	
Lubelskie	22	47	14	56	10	14	163	130.270	
Łódzkie	5	16	3	12	—	4	40	32.420	
Nowogrodzkie	25	33	13	7	—	9	87	55.275	
Poleskie	4	16	—	—	—	—	20	15.270	
Warszawskie	6	5	—	—	—	—	11	8.550	
Wołyńskie	4	36	—	52	—	19	111	92.130	
Wileńskie	41	138	30	—	3	6	218	157.800	
Razem	157	446	85	205	27	88	1008	777.100	

Aczkolwiek nie uzyskano dotychczas większych zamówień na konie, to osiągnięto b. ważną rzecz, t. j. kontrolę nad końmi eksportowanymi do Szwajcarii, tak, że obecnie Szwajcaria nie wpuszcza do siebie koni z Polski, o ile nie posiadają znaków kontrolnych C.T.O. i K.R.

Kontrola okazała się b. pożyteczną rzeczą, gdyż od czasu jej wprowadzenia, ustały wszelkie skargi, składane przez Szwajcarję na naszych nie-sumiennych handlarzy. Kontrola taka winna być rozciągnięta na konie, eksportowane do wszystkich państw.

Delegaci C.T.O. i K.R. brali udział w poszczególnych Wojewódzkich Komisjach Kwalifikacyjnych ogierów.

Ilość zalicencjonowanych ogierów z podziałem na rasy i kategorie, przedstawia tablica, dołączona do niniejszego.

Brak miejsca nie pozwala na podanie w sprawozdaniu niezwykle cennej charakterystyki poszczególnych okręgów hodowlanych. Materiały te, ze względów oszczędnościowych zachowujemy w aktach instytucji, bez możliwości podania ich do wiadomości szerszemu ogółowi interesującemu się hodowlą koni w Polsce.

Wykaz ilościowy zalicencjonowanych ogierów wg kategorii i ras w 1932 r.

Województwa	Pełna krew angielska i wysoka półkrew angielska	czysta krew arabska	Czysta krew anglo-arab. i wysoka półkrew anglo-arab.	Pół krew udowodniona			Uszlachetnione nieudowodnione pochodzenia	Krajowe			Różne	Razem	Kategorie				Doprowadzono	Odrzucono	Uwagi
				angielska	arabska	anglo-arab.		pospolite bez typu	hucyfy koni i mierzyny	Ciężkie i ich pochodne			I	II	III	III b			
Białostockie	3	1	1	6	4	1	57	113	2	190	—	377	2	41	200	134	2521	2144	
Kieleckie	18	2	2	19	23	4	270	183	20	97	13	651	7	88	556	—	7570	6919	
Lubelskie	10	7	3	30	27	6	204	103	67	126	—	583	20	108	455	—	3971	3388	
Łódzkie	9	2	—	17	12	—	96	197	—	219	1	553	9	130	414	—	5619	5066	
Nowogrodzkie	1	—	—	13	—	—	18	107	—	290	8	435	—	67	187	181	2703	2268	
Poleskie	1	—	—	6	—	2	20	27	2	95	—	153	—	19	89	51	459	306	
Wołyńskie	19	12	11	32	28	5	632	116	62	123	5	1054	25	78	522	420	7228	6183	
Warszawskie	27	5	—	140	50	12	384	296	5	904	2	1824	4	109	730	982	6980	5155	
Ogółem	88	29	17	263	144	30	1681	1142	158	2044	29	5631	67	635	3153	1768			woj. Wileńskie dane nie nadesłało

TRZODA

Działalność Centralnego Towarzystwa Organizacji i Kółek Rolniczych skupiała się w okresie sprawozdawczym przy zagadnieniu bekonowem i szła w 5-ciu kierunkach:

- 1) Poprawienie materiału hodowlanego drogą odpowiednich rozplodników pełnej krwi rasy wielkiej białej angielskiej oraz maciorek pełnej krwi lub wysokiej pół-krwi.
- 2) Zakładanie kół producentów trzody chlewnej
- 3) Ułatwianie zbytu przez organizowanie spędów.
- 4) Konkursy żywienia.
- 5) Akcja oświatowa.

Knury stacyjne. Szczególniejsza uwaga została zwrócona na akcję rozstawiania knurów rasowych. Korzystając z wypłacenia nam przez Polski Związek Bekonowy w lipcu 1932 r. zaliczki na wydatki rzeczowe w sumie 8.500 zł., C.T.O. i K.R. zakupiło dla 9 hodowli zarodowych 9 knurów i 2 maciory z Anglii, rasy wielkiej białej angielskiej. Zakup był dokonany w pierwszej połowie lipca 1932 r. osobiście przez st. inspektora hodowlanego, p. inż. W. Duso-gę'a, który z angielską hodowlą trzody miał możność zetknąć się w przeciągu dwu dni na R.A.S.F. Show (doroczna wystawa rolniczo-hodowlana).

Rolnicy-hodowcy, zrzeszeni w Związku Hodowców Trzody Chlewnej w Warszawie, po otrzymaniu knurów i obciążeniu ich wszelkimi kosztami łącznie z wyjazdem inspektora, zwrócili prawie całkowicie swój dług przez dostarczenie, po uprzednio oznaczonej cenie, knurów własnej zarodowej hodowli.

Akcja ta jest prawie ukończona i tylko jeden hodowca został winien 251 zł. 71 gr., którą to sumę zwróci w następnym roku budżetowym. W roku budżetowym zostało rozstawione łącznie 131 knurów przy zasilkowaniu i 8 knurów z własnych funduszy C.T.O. i K.R. — razem 139 knurów.

W terenie knury zostały rozstawione w następujący sposób:

Woj. Kieleckie: powiaty:	Rądomski	11 knurów
	Opoczyński	1 "
	Sandomierski	1 "
	Pińczowski	5 "
	Kozienicki	11 "
	Łżecki	4 "

Razem 33 knury

Woj. Łódzkie: powiat Kolski	8 knurów
Woj. Warszawskie: pow.: Gostyniński	9 knurów
Włocławski	5 "
Kutnowski	4 "
Nieszawski	3 "
Rypiński	7 "
Błoński	1 "

Razem 29 knurów

Woj. Lubelskie: powiaty:	Krasnostawski	5 "
	Lubelski	14 "
	Janowski	5 "
	Hrubieszowski	13 "
	Chełmski	5 "

Razem 42 knury

Woj. Wołyńskie:

19 knurów

z własnych funduszy 8 "

Łącznie 139 knurów

Stan na 1.IV.1933 r. stacji knurów łącznie z knurami, zakupionymi przy pomocy zasiłków Polskiego Związku Bekonowego wynosił w województwach:

Kieleckiem	56
Łódzkciem	63
Warszawskiem	110
Lubelskiem	183
Wołyńskiem	127

Razem: 539

Premjowano tylko 5 knurów, a to ze względu na początek akcji rozstawiania knurów, które dopiero w następnych latach będą premjowane. Knury zaś rozstawiane uprzednio przez poszczególne Sejmiki, były przez nie subwencjonowane.

Rozstawianie maciorek. W myśl życzeń Komisji Porozumiewawczej akcję tę prowadziło C.T.O. i K.R. w mniejszym zakresie, niż akcję stacji knurów, a to ze względu na większy koszt tej akcji przy dość skromnych funduszach. Maciorek rozstawiono tylko 39.

Hodowlą zarodową na terenie działalności C.T.O. i K.R. u większej własności zajmował się Związek Hodowców Trzody Chlewnej w Warszawie, który pracuje bez zasiłków z Polskiego Związku Bekonowego i opiekuje się 50 hodowlami zarodowymi z 700 maciorkami i 60 knurami (wpisanymi do ksiąg rodowodowych), używanych w tych hodowlach do rozplodu.

Koła producentów trzody chlewnej. Koła producentów stosunkowo mało się rozwijały ze względu na słabą opłacalność produkcji prosiąt, wskutek niskiej ich ceny oraz mały zbyt wiosną 1932 roku. Akcja przysposobienia rolniczego, która rok rocznie odbierała tysiące prosiąt dla konkursów wychowu prosiąt, nie była w okresie sprawozdawczym należyty odbiorcą, gdyż młodzież nie przystępowała do konkursów wychowu, a to z następującej przyczyny. W roku 1931 zakupiono prosięta po bardzo wysokiej cenie, a następnie po wytuczeniu ich cena była tak niska, że nawet cena tuczniaka nie pokryła ceny prosięcia. Wychów więc i tucz stanowiły czystą stratę. Rolnicy, zrzeszeni w kołach producentów, poza opieką fachową i poradami, nie mieli zysków z hodowli trzody i dopiero akcja kontraktowania trzody i wypłacania premji za jakość, ożywiła pracę w kołach. Akcja spędów dawała pewny efekt, lecz na spęd mógł przywozić i rolnik, który do koła nie należał. Wynik jednak pracy jest, gdyż we wszystkich tych kołach jest 1.226 maciorek wyselekcjonowanych, oraz w każdym kole jest już knur stacyjny pełnej krwi wielkiej białej angielskiej, czyli przedwstępna praca w kołach została przeprowadzona.

Praca w kołach polegała na systematycznej lustracji chlewni u poszczególnych członków, selekcji macior i przychowku, udzielaniu porad na miejscu w gospodarstwie, jak również na ułatwianiu zbytu prosiąt oraz gotowych bekoniaków.

Województwo	Ilość kół producentów				Ilość macior w kół. produc.			
	Stan 1-4-32	Przybyło	Ubyło	Stan 1-4-33	Stan 1-4-32	Przybyło	Ubyło	Stan 1-4-33
Kieleckie	5	1		6 + 1	35	6	15	26 - 9
Łódzkie	11	5	4	12 + 1	175		15	158 - 15
Warszawskie	14	7	—	21 + 7	261	160	71	350 + 89
Lubelskie	22	3	2	23 + 1	549	38	98	489 - 60
Wołyńskie	9	10	2	17 + 8	113	177	67	203 + 90
O g ó ł e m	61	26	8	79 + 18	1131	381	266	1226 + 95

W tej liczbie 39 macior zarodowych pełnej krwi W. B. A.

Oświata fachowa. Poza całym szeregiem zebranych odczytowo-dyskusyjnych oraz instrukcyjnych, inspektorzy hodowli, przy lustracji kół producentów, przeprowadzili pewną ilość specjalnych kursów i odczytów.

Nazwa województwa	Ilość kursów	Ilość godzin wykładowych	Ilość słuchaczy
Wołyńskie	29	88	775
Lubelskie	29	70	1018
Warszawskie	8	22	403
Kieleckie	24	45	1384
Łódzkie	7	10	215
R a z e m:	97	235	3895

Na kursach tych omawiane były zagadnienia, związane z racjonalnym wychowem, pielęgnacją, żywieniem i sposobem sprzedaży świń, przeznaczonych do przerobu na bekon. W celu głębszego zapoznania rolników ze sposobami żywienia bekonowego, przeprowadzono konkursy żywienia na bekon i w okresie sprawozdawczym zakończone je w 12 zespołach z wynikiem podanym w poniższej tabeli, oraz rozpoczęto szereg konkursów, które będą zakończone w następnym okresie sprawozdawczym.

L p.	Powiat	Zespół	Ilość uczestników	Ilość szt.	Wiek prosięcia	Waga porządkowa w kg.	Wiek końc. w dniach	Waga końcowa w kg.	Przyrost dzienny opasany w gr.
1	Lubelskie	Matczyn	10	20	67	26	186	83	481
2	Krasnyst.	Wólka Ort	8	8	82	35	206	95	526
3	"	Małochwiej	8	8	93	33	208	90	511
4	Janów Lub.	Zarajec	7	7	126	44	216	93	593
5	"	Dąbrowa							
6	"	Annap.	10	10	57	19,5	169	82	567
7	Krasnyst.	Piaski Szlacheckie	9	11	121	40	211	98	641
8	"	ko. Krępa	8	8	35	6	195	83	496
9	Janów Lub.	Krzemień	8	8	42	7,5	213	89	480
10	"	Rogozino	6	8	111	28	207	87	603
11	"	Cekanowo	8	11	96	30	216	87	477
12	"	Biała	6	12	84	26	179	85	732
	"	Brwilno	7	14	90	26	197	100	678
			95	125					

Konkursy były prowadzone na podstawie przepisów Min. Rolnictwa i Reform Rolnych, jednak system nagradzania, jaki jest przewidziany, dla samodzielnych gospodarzy nie jest odpowiedni, gdyż rolnicy, którzy zorientują się, że 2 lub 4 gospodarzy ma dobre wyniki, przestają się starać dalej. Należy w konkursach postawić minimum wymagań, i, o ile te wymagania będą wykonane oraz sztuki będą dostarczone do rzeźni i tam wycenione, należałoby dać niewielką nagrodę. Zaznaczyć musimy, że część nagród została wypłacona pod postacią maciorek raso- wych.

Inspektorzy hodowli trzody byli w okresie sprawozdawczym 654 dni w drodze na terenie następujących województw:

Lublin	143 dni
Warszawa	195 "
Kielce	140 "
Kielce	97 "
Centrala	79 "

Akcja zbytu.

Na terenie działalności C.T.O. i K.R. jest jedyna spółdzielcza fabryka bekonowa w Czerniewicach, która rozpoczęła swą działalność w grudniu 1930 r. i w grudniu 1932 zamknęła drugi rok operacyjny.

Spółdzielnia ma zarejestrowanych 239 członków z ogólną liczbą 922 udziałów. W myśl czego rolnicy udziałowcy obowiązani są dostarczać 9220 szt. trzody. Udziałowców można podzielić na 3 grupy, a mianowicie:

grupa 1) — którzy całkowicie przystosowali swą hodowlę do wymagań fabryki i wypełnili w 99% swe zobowiązania dostawy,

grupa 2) — którzy nie bardzo się przejmują wymaganiami przemysłu i wywiązali się tylko w 83%,

grupa 3) — którzy wogóle nie interesują się przetwórną.

GRUPA I — 78 udziałowców dostarczyła 2485 szt.		GRUPA II — 72 udziałowców dostarczyła 2466 szt.	
sztuk o najdopowiedniejszej wadze — 1616 (65,15%)		sztuk o najdop. wadz — 938 (38,00%)	
kl. 1	1024 (41,21%)	kl. 1	739 (29,94%)
kl. 2	742 (29,86%)	kl. 2	441 (17,86%)
kl. 3	548 (27,05%)	kl. 3	976 (39,55%)
bez klasy	171 (6,88%)	bez klasy	312 (12,65%)
	2485 (100%)		2468 (100%)

W czasie spisu jednotygodniowego w rzeźni w Czerniewicach:

świń dłuższych, niż 76 cm. było	41,7%
świń dł. od 74 do 76 cm. „	29,3%
świń krótszych od 74 cm. „	29%

Razem 100%

Prócz bezpośrednich dostaw udziałowców rzeźnia odbierała na spędach, organizowanych przez Centr. Tow. Organizacji i Kółek Rolniczych w powiatach:

Kutnowskim	—	1 spęd	—	56 sztuk
Lipnowskim	—	8 spędów	—	360 „
Gostynińskim	—	6 „	—	228 „
Płockim	—	każdego tyg. spęd	—	3425 „

R a z e m — 4078 sztuk

Teren woj. Lubelskiego:

W miesiącach: X, XI, XII r. ub. i I, II oraz III r. b. zorganizowano 50 spędów i dostarczono 1351 sztuk z terenu powiatów Lubelskiego, Hrubieszowskiego, Krasnostawskiego, Chełmskiego i Janowskiego. W czasie spisu jednotygodniowego na rzeźni Lubelskiej:

świń dł. od 74 do 76 cm.	"	24%
świń dłuższych niż 76 cm.	było	41%
świń krótszych niż 74 cm.	"	35%

Razem 100%

Teren woj. Wołyńskiego:

W okresie od VII. 1932 do XI. 1932 zakupiła Rzeźnia Radomska na spędach 1209 sztuk w pow. Włodzimierskim i Rówieńskim.

Teren woj. Kieleckiego:

Zorganizowano 27 spędów i dostarczono 1015 sztuk z miejsc. Sandomierz, Opatów, Jakubowice, Rejterówka i Zwoleń.

OWCE

Praca owczarska została poważnie zahamowana w okresie sprawozdawczym z powodu bardzo ograniczonych subwencji i redukcji personelu. Na całym obszarze działalności C.T.O. i K.R. wyłącznie zajmujących się owczarstwem było 2 inspektorów i 1 instruktor.

Ograniczony plan pracy, zakreszony w okresie sprawozdawczym wykonano prawie w całości, za wyjątkiem niezorganizowania wszystkich kół hodowlanych w poszczególnych województwach. Natomiast rozpoczęto nieprzewidzianą zgóry pracę na terenie woj. łódzkiego. Główny nacisk położono na wciągnięcie do pracy owczarskiej instruktorów powiatowych.

Praca tak, jak i w latach poprzednich była prowadzona w kierunkach: propagandowym i fachowym. Inspektor C.T.O. i K.R. udzielał porad z zakresu owczarstwa, bądź to ustnie, bądź to piśmiennie, przeprowadzał inspekcję na terenie działalności oraz uzgadniał plan pracy na poszczególnych terenach, prócz tego brał udział w naradach hodowlanych, w Komitecie jarmarcznym na wełnę i t. p.

Konkursy wychowu jagniąt. Z powodu braku funduszy na zakup materiału hodowlanego, zapoczątkowano akcję konkursów wychowu jagniąt z własnego materiału poszczególnych hodowców. W tym celu wybrano u poszczególnych gospodarzy najlepsze jagnięta w wieku 2 — 3 miesięcy i te przeznaczono do konkursu. W ten sposób przygotowano zespołów 57, uczestników 375, jagniąt 642 szt.

Wychów ogólnie wypadł nieźle. Korzyści osiągnięte z konkursów uwidoczniły się wyraźnie, zaczęto stosować paszę okopową, a nawet treściwą (łubin, owies), których przedtem wcale nie używano. Prócz tego urządzono zagrody specjalne dla owiec, paśniki, oraz bielono owczarnie, czego dawniej nie robiono.

Gniazda owiec krajowych. Gniazda owiec krajowych rozwijają się z roku na rok coraz lepiej, ilość ich wzrasta, a jakość materiału hodowlanego stale się poprawia.

Pod koniec okresu sprawozdawczego było gniazd 39, które składały się z 40 tryków i 280 macior. Przychówek w poszczególnych gniazdach, o ile był odpowiedni pod względem hodowlanym, został zakwalifikowany i zapisany do księgi ewidencyjnej.

Premjowanie tryków, pokazy i konkursy strzyży. Z powodu braku pieniędzy na nagrody, zorganizowano tylko 21 pokazów, na które doprowadzono 1946 szt. owiec. Wydatkowano na nagrody na pokazach 1782 zł. (z funduszy miejscowych organizacji, oraz Ministerstwa Rolnictwa).

Na podkreślenie zasługuje powiat konecki i łomżyński, w których doprowadzono na pokaz materiał zupełnie dobrze przygotowany.

Premjowanie tryków nie odbyło się wcale, gdyż nie było na to funduszy w odpowiednich powiatach, lub też brak odpowiedniego materiału.

Koła hodowlane. Koła hodowlane rozwijały się b. słabo z powodu braku odpowiednich ludzi, którzy mogliby się stale zajmować owczarstwem. Główną jednak przyczyną był brak zamięłowania do hodowli owiec i mała opłacalność tej dziedziny hodowli.

W końcu okresu sprawozdawczego było kół hodowlanych 14, członków 248, owiec 1009 szt.

Kursy hodowlane i propaganda. Kursy hodowlane i propaganda były prowadzone w zakresie hodowli ogólnej, a specjalny nacisk położono na żywienie i wychów jagniąt. Przed każdym konkursem odbywał się kurs wychowu jagniąt.

Odbyło się kursów 11, słuchaczy było 149.

Zdrowotność owiec. Zdrowotność owiec z małymi wyjątkami była naogół dobra. Nigdzie nie zanotowano chorób epidemicznych.

Zbyt. Pogłębiający się kryzys ekonomiczny spowodował zniżkę cen na mięso i wełnę.

Za kg. żywca uzyskiwało się 25 gr., a za kg. wełny brudnej 1 zł. 50 gr. W tych warunkach zainteresowanie hodowlą zmniejszało się, a produkcja redukowała się do konieczności zaspokojenia głównych potrzeb własnych.

Zajęcie się sprzedażą wełny przez Targi Poznańskie, oraz wejście na tą drogę niektórych Spółdzielni Rolniczych, jak np. Bielsk Podlaski — może przynieść poprawę.

Kurs garbarski. Pierwszy raz zorganizowano kurs garbarski w pow. kowelskim we wsi Krymno, na którym było uczestników 33. Kurs trwał 2 miesiące. Prócz praktycznych robót odbywały się wykłady teoretyczne z dziedziny garbowania skór, konserwacji ich i hodowli owiec na kozuchy.

Ogólnie biorąc kurs wypadł dobrze, zainteresowanie było duże.

DRÓB

W okresie sprawozdawczym cały personel fachowy w W.T.O. i K.R. został zlikwidowany, pozostała jedna siła fachowa w C.T.O. i K.R., która prowadziła prace w zakresie hodowli drobiu, korzystając z pomocy inspektorek W.T.O. i K.R. i instruktorów K.G.W., lub inspektorów i instruktorów hodowlanych, pracujących przy O.T.O. i K.R. Zasadniczo prace prowadzone były w 2 kierunkach, w kierunku poprawienia metod wychowu kur w gospodarstwach małorolnych, oraz w kierunku podniesienia hodowli drobiu.

Do poprawienia metod wychowu kur zdążano drogą przeprowadzania konkursów producentów drobiu, które obejmują całokształt prac, związanych z chowem drobiu i prowadzone są w gospodarstwach zgłoszonych do konkursu w ciągu całego roku.

W okresie sprawozdawczym zaczęto konkursy wiosną 1932 oraz jesienią 1932 r.

Wykaz uczestników konkursów producentów drobiu rozpoczętych wiosną 1932 r.

Województwo	Powiat	Ilość osób	Ilość kur
Warszawskie	Warszawa	20	739
	Mińsk Maz.	11	231
	Płock	16	777
Lubelskie	Krasnystaw	7	320
	Lublin	24	608
	Łuków	7	183
Łódź	Garwolin	25	835
	Piotrków	11	256
	Brzeziny	16	345
Kielce	Miechów	32	875
	Stopnica	33	825
	Kielce	26	333
	Opatów	18	254
	Pińczów	25	641

Ogółem do konkursów przystąpiło na wiosnę 134 osoby ilość drobiu w gospodarstwach, które przystąpiły do konkursu wynosiła 2.928 sztuk.

Konkursy te zakończone będą w maju i czerwcu 1933 roku.

Wykaz uczestników konkursów producentów drobiu rozpoczętych jesienią 1932 r.

Województwo	Powiat	Ilość osób	Ilość kur
Warszawskie	Pułtusk	15	456
	Rypin	8	215
	Lipno	17	394
	Sochaczew	11	250
	Włocławek	10	202
Lublin	Puławy	18	450
	Zamość	20	720
	Janów	21	433
	Biała	18	559
	Łuków	19	401
	Garwolin	20	743
	Siedlce	36	894
	Kielce	22	424
Kielce	Miechów	17	566
	Olkusz	20	493
	Pińczów	20	615
	Stopnica	31	950
	Białystok	14	
	W. Mazowieckie	15	
Białystok	Sokółka	25	
	Augustów	14	
	Ostr. Mazow.	23	
	Szczuczyn	30	
	Lida	10	
Nowogródek	Nowogródek	25	

Razem: 476

Ogółem do konkursów, rozpoczętych jesienią przystąpiło 479 osób. W.T.O. i K.R. Białystok i Nowogródek nie nadesłały danych, tych ilości drobiu w gospodarstwach konkursowych. Na pozostałych 3-ch liczba kur wyniosła 8.770 sztuk.

W zakresie poprawienia metod wychowu kur — Przystosowanie rolnicze przeprowadzało inny typ konkursów, a mianowicie konkursy wychowu kurcząt. Szczegóły tej akcji zamieszczono w sprawozdaniu P.R.

Co się tyczy prac ściśle hodowlanych, to inspektorat przy braku sił fachowych nie mógł rozwinąć większej akcji, tembardziej, iż prace w zakre-

sie podniesienia metod chowu były zbyt rozbudowane.

Zdołano jednak otoczyć opieką i zakwalifikowano hodowlę:

Rodowodowa w Julinie, p. Łochów, woj. warszawskie, oraz następujące gospodarstwa reprodukcyjne:

Woj. warszawskie: — Czarkowski Glinnik. Kurdelski, Kobyłki.

Woj. lubelskie: Deblin (Szkola hodowlana), Godziszewska, Motycz. Krasienin (Szkola rolnicza).

Woj. kieleckie: Kosińska Szczawryż, Mokoszyn (Szkola rolnicza).

Woj. łódzkie: Gościńska, Rożdżały. Czyńska, Praszka. Pruski, Praszka. Neyman, Zduńska Wola. Mańkowska, Kazimierz Biskupi.

Z DZIAŁU PRAC W DZIEDZINIE ORGANIZACJI I RACH. GOSP. FOLWARCZNYCH.

I. Sekcja Organizacji Gospodarstw

Kierownik Wydziału dokonał, poza udzielonemi poradami w Biurze, 17 lustracji gospodarstw w celu organizacji i usprawnienia administracji.

II. Sekcja Rachunkowości

Udzielono, poza poradami dla stałych człon-

ków, porad 18

Dojazdów do majątków dokonano 29

Poza stałymi członkami załatwiono interesantów 160

Korespondencji przychodzącej było 686

wysłanej było 1127

Praktykę rachunkowości odbyło osób 6

Prowadzono całkowitą rachunkowość majątków 19

Bilansów rocznych normalnych sporządzono 45

" " uproszczonych " 7

Wykonano w dziale rachunkowości specjalnych prac 2

W obronie przed mylnie wymierzonym podatkiem dochodowym występował Kierownik Wydziału i urzędnicy na terenie 6 województw Centralnych i Wschodnich.

III. Dział statystyki i prac publicznych

Prace statystyczne zostały przerwane z powodu braku funduszy.

Kierownik Wydziału występował jako delegat C.T.O. i K.R. na posiedzeniach Warszawskiej Izby Skarbowej, Związku Izby i Organizacji Rolniczych Rzeczypospolitej P., w Związku Ziemian i na Krajowym Zjeździe w sprawach Rachunkowości i statystyki rolniczej.

W ZAKRESIE POMOCY PRAWNEJ

Wobec zlikwidowania Wydziału urządzeń rolnych, pozostała po nim, jako jego dawna część składowa, **Poradnia Prawna**, obsługująca członków organizacji pod względem pomocy prawnej w miarę zapotrzebowania nadchodzącego z terenu.

Poradnia w okresie sprawozdawczym interwenjowała w poszczególnych sprawach w Urzędach Skarbowych i Administracyjnych, oraz w bankach państwowych i prywatnych w 716 wypadkach. Porad prawnych ustnych w biurze Centrali udzielono 152; porad w drodze pisemnej udzielono 43, oraz 377 — za pośrednictwem „Przewodnika Gospodarskiego”.

W 11 wypadkach udzielono pomocy prawnej w sprawach, dotyczących komasacji i regulacji serwitutów.

Z DZIAŁU PRAC W ZAKRESIE ROZWOJU RACJONALNEGO BUDOWNICTWA WIEJSKIEGO

W celu przyjsia z pomocą rolnikom, zainteresowanym sprawami budownictwa wiejskiego, przeprowadzono wykłady kilkodniowe, w których wskazano sposoby najtańszego, a trwałego budownictwa, oraz zwrócono uwagę na szereg popełnianych błędów budowlanych i gospodarskich. Wykłady przeprowadzono w następujących miejscowościach:

1. we wsi Nujno	(pow. Kamień Kosz.)	3 dni	27 słuch.
2. „ „ Pniewno	„ „ „	3 „	50 „
3. w Kowlu	„ „ „	10 „	39 „
4. „ Horochowie	„ „ „	3 „	18 „
5. we wsi Brodów	(pow. Zdobunów)	4 „	42 „
6. „ „ Ożenin	„ „ „	3 „	35 „
7. w Ostrołęce	„ „ „	2 „	45 „
8. we wsi Niesuchoże	(pow. Kowel)	4 „	45 „
9. „ „ Serechowicze	„ „ „	4 „	75 „
10. „ „ Stężyce	(pow. Włodzimierz)	3 „	30 „
11. Pińsku	„ „ „	4 „	27 „
Razem		43 dni	433 słuch.

Poza kursami ogłoszono odczyty i organizowano pokazy w następujących miejscowościach

1. Grodno	(Wystawa Przem. Kraj.)	2 dni	600 słuch.
2. Wilno	„ „ „	4 „	350 „
3. Białystok	„ „ „	7 „	400 „
4. wies Grębków	(pow. Węgrów)	1 „	80 „
5. „ Węgrów	„ „ „	1 „	50 „
6. „ Korytnica	„ „ „	1 „	25 „
7. „ Prostyn	„ „ „	1 „	30 „
8. „ Sadowne	„ „ „	1 „	70 „
9. „ Stoczek	„ „ „	1 „	15 „
10. „ Kamienna	„ „ „	1 „	45 „
Razem		20 dni	1665 słuch.

Ogółem wyjazdy trwały 145 dni, przyczem wykładów przesłuchało 2844 rolników. Wspomniane wykłady uzupełniane były modelami, przezroczami, a w miarę możliwości zajęciami praktycznymi i pokazami na budynkach istniejących.

W czasie wyjazdów przeprowadzono 24 konferencje, na temat budownictwa wiejskiego, z przedstawicielami instytucji państwowych, samorządowych i społecznych.

Przywiązując wielką wagę do działalności szkół rolniczych i pragnąc umożliwić szkołom uzu-

pełnienie wiedzy rolniczej słuchaczy wiadomościami o budownictwie wiejskiem, przeprowadzono kilkodniowe wykłady w następujących szkołach:

1. w Janowicach	(pow. Zamość)	2 dni	64 słuch.
2. „ Trościańcu	(„ Łuck)	2 „	25 „
3. „ Dęblinie	(„ Puławy)	3 „	25 „
4. „ Duboju	(„ Pińsk)	3 „	22 „
5. „ Grzybowie	(„ Słonim)	3 „	18 „
6. „ Pszczelinie	(„ Błonie)	3 „	22 „
7. „ Bratnem	(„ Ciechanów)	3 „	46 „
8. „ Bukiszkach	(„ Wilno)	3 „	26 „
9. „ Antonowie	(„ Oszmiana)	3 „	24 „
10. „ Opsie	(„ Brasław)	4 „	30 „
11. „ Wiśniowcu	(„ Krzemieniec)	5 „	34 „
12. „ Bereżnicy	(„ Stryj)	5 „	37 „
13. „ Suchodole	(„ Krosno)	3 „	19 „
14. „ Miłocinie	(„ Rzeszów)	3 „	43 „
15. „ Sędziejow.	(„ Łask)	3 „	22 „
16. „ Łazdunach	(„ Wołożyn)	3 „	15 „
17. „ Berdówce	(„ Lida)	3 „	25 „
18. „ Kuszelewie	(„ Nowogródek)	3 „	22 „
19. „ Torokaniu	(„ Kobryn)	3 „	30 „
20. „ Star. Brześć	(„ Włocławek)	3 „	28 „
21. „ Szubkowie	(„ Równe)	4 „	40 „
22. „ Niegłosach	(„ Płock)	3 „	46 „
23. „ Mokrzeszowie	(„ Tarnobrzeg)	4 „	23 „
24. „ Nałęczowie	(„ Puławy)	4 „	30 „
25. „ Kijanach	(„ Lubartów)	4 „	30 „
Razem		82 dni	746 słuch.

Poza wspomnianą działalnością na terenie, praca biurowa obejmowała następujące zadania: dalsze wyszukiwanie sposobów potaniania budowl i polepszenia stanu gospodarczego istniejących budynków, z jaknajmniejszym nakładem pieniężnym, opracowanie wzorów, badanie materiałów budowlanych i udzielanie porad, zgłaszającym się rolnikom osobiście lub za pośrednictwem korespondencji, prasy i radja.

Wyniki tej pracy przedstawiają się następująco:

Prasa i wydawnictwa.

Opracowano artykułów	5
Opracowano konspekt budownictwa wiejskiego dla „Kalendarza Gospodarskiego”.	
Opracowano i wydano broszurę p. t. „Pioronochrony na wsi”.	
Udzielono porad i informacji w dziale: „Porady Gospodarskie”.	90
Komunikatów	4

Radjo.

Komunikatów	9
Odpowiedzi w „Skrzynce pocztowej-rolniczej	38

Informacje i porady.

Korespondencyjne	219
W biurze	148

Plany i wzory.

Opracowano lub wysłano gotowych projektów budynków wiejskich	200
Opracowano detali urządzeń gospodarskich wewnątrz budynków	5
Wykonano modeli rozbieranych w zakresie budownictwa wiejskiego	14

Przy niskich cenach bydła i owiec — tanie zwierzęce środki lecznicze.

Jak się dowiadujemy cena „Distolu”, tego niezawodnego środka leczniczego przeciw motylicy u bydła i owiec została znacznie zniżona.

Z tem większą radością przyjmujemy tę wiadomość, że niestety bardzo rzadko się zdarza, ażeby ceny wyrobów przemysłowych były dostosowane do niskich cen w rolnictwie.

Bilans Centralnego Towarzystwa Organizacyj i Kółek Rolniczych za rok 1932-33.

Aktywa			Pasywa		
1. Kasa	572	98	1. Banki	56983	—
2. Banki	172274	15	2. Akceyty	2000	—
3. Weksle w portfelu	3268	33	3. Wierzyciele	430262	73
4. Dłużnicy	394281	65	4. Pozostałości nieużytych zasiłków	21565	63
5. Udziały własne	1360	—	5. Fundusz wydawniczy	35000	—
6. Bibljoteka	14220	24	6. Fundusz amortyzacyjny ruchom. i bibl.	39173	24
7. Ruchomości	29147	—	7. Fundusz meljoracyjny	85648	24
8. Pozostałości niedoborów z lat 1930/31 i 2931/32	178501	30	8. Rezerwa na wątpliwe należności	145314	21
9. Niedobór za rok 1932/33	113171	06	9. Rezerwa na spłatę zobowiązań	86649	11
			10. Rezerwa na opłatę składek	4200	56
	906796	71		906796	71

Dochody i wydatki Centralnego Towarzystwa Organizacyj i Kółek Rolniczych za rok 1932/33.

Wydatki			Dochody		
Personel — uposażenie	351972	25	Dochody własne administracji, wy- działów fachowych i samowy- starczalnych	309650	43
Wyjazdy	49932	35	Zasiłki różne — pozostałości z poprz. okresu	8950	83
Koszty administracyjne i inne	353090	59	Zasiłki różne — wpływy	251922	53
Zasiłki różne na spec.alne cele	73182	31	Zasiłki Ministerstwa Oświaty—pozost. poprz. okresu	3870	06
Zasiłki Ministerstwa Oświaty dla szkół roln.	72620	06	Zasiłki Ministerstwa Oświaty — wpły- wy dla szkół rol.	68750	—
Zasiłki Ministerstwa Rolnictwa na doświadczaństwo	106110	—	Zasiłki Minister. Rolnictwa — pozost. poprz. okresu	171726	18
Zasiłki Ministerstwa Rolnictwa na spec. cele	627231	58	Zasiłki Minister. Rolnictwa — wpływy	708699	71
Pozostałości na 31/3 1933 — przekazy: zasiłków różnych na spec. cele 5075.40			Zasiłki Minister. Rolnictwa — wpły- wy na doświadczaństwo	106100	—
zasiłków Minister. Roln. na spec. cele 17988.03			Niedobór z 1932/33 r.	113171	06
Fund. meljorac. 85648.23	108711	66			
	1742850	80		1742850	80

MASŁO: W tygodniu sprawozdawczym sytuacja nie uległa zmianie, podaż była duża przy konsumpcji nadal słabej.

Sprzedawano masło w Warszawie po cenie zł. 2,80 do 3,00 za I gat. w drobnej hurtowej sprzedaży loco skład odbiorcy.

Zagranica notuje:

Berlin 31/X za 50 kg. I — 126 RM., II — 120 RM., III — 113 RM. Kopenhaga 31/X kor. '195, — (mniej 12 punktów).

JAJA: Pomimo stałych dowozów produktu świeżego, w cenach jaj na tutejszym rynku panował zastój z racji słabego zapotrzebowania.

Dostawcy jaj konserwowanych t. zw. wapiennych uskarżają się na kompletny brak zainteresowania takim towarem. Dalszy rozwój sytuacji w handlu jajami w dużym stopniu zależy będzie od stanu pogody, oraz od rozmiarów popytu na jaja. Na jaja gwarantowanej świeżości ze Spółdzielni mleczarskich — zapotrzebowanie i ceny b. dobre.

SERY: Podaż serów normalna, tendencja utrzymana. Sprzedawano loco sklep odbiorcy w drobnej hurtowej sprzedaży za 1 kg. sera litewskiego zł. 1.80 do 2.00 Ser trapiistów zł. 2.00

MIOD: Dostawy zwiększone — tendencja słabsza. Ceny stosownie do jakości i koloru miodu w drobnej hurtowej sprzedaży, loco sklep odbiorcy zł. 2.00 do 2.40 do kg.

MLEKO: Mleko pełne na miarę w drobnej hurtowej sprzedaży loco sklep odbiorcy zł. 0.21 za litr. Podaż zwiększona — tendencja słabsza.

Komisja notowań cen nabiału w Warszawie, podaje ceny w hurcie:

Masło wyborowe luksus. I gat. za kg. w zł.	3.30
" mleczarskie deser. II gat. za kg. w zł.	3.00
" " solone	3.00
" " oślkowe	2.50

do cen hurtowych można doliczać w sprzedaży detalicznej w opakowaniu 10—15% zysku.

jaja świeże za sztukę w detalu	0.11
mleko surowe pełne w hurcie	0.21
" " " w detalu	0.25
surowe pełne w butelkach 1.000 gr.	0.25
surowe pełne w półbutelkach 500 gr.	0.16
Śmietana w hurcie 25% homogenizowana za 1 kg.	2.00
" 25% zwykła za 1 kg.	1.60

4. WARZYWA.

Cedula targu warzyw w Warszawie przy ul. Grójeckiej w zł. za 100 kg. 30.X brukiew 5 — 6, chrzan 80 — 120, cebula I gat. 8 — 9.50, II gat. 6 — 7, pomidory I gat. 55 — 80, pomidory II gat. 25 — 40, kapusta biała 3 — 3.50, szczaw 20 — 25, szpinak 8 — 12.

Ceny za 100 pęczków lub 100 sztuk:

buraki 5 — 7, kapusta w główkach biała 6 — 10, kapusta czerwona 8 — 10, kapusta włoska 7 — 10, koper 4 — 6, marchew 5 — 7, pietruszka 8 — 10, porę 10 — 15, sałata gruntowa 4 — 7, kalafior I gat. 8 — 10, II gat. 3 — 5, III gat. 1.50 — 2, kalarepa 15 — 20, szczypior 4 — 5.

5. RYBY.

31.X. Dane Związku Producentów Ryb w Warszawie.

Ceny w złotych za 1 kg. w detalu:

Karp żywy 2.40 — 2.60 gruby, — 1.80 — 2.00 średni, —

1.40 — 1.60 drobny, — śnięty 0.70 — 0.90, lin żywy 3.00 — 4.00, — śnięty 1.80 — 2.20, karaś żywy 3.00 — 4.00, — śnięty 1.60 — 2.50, leszcz 3.00 — 3.50, szczupak piński 1.50 — 2.20, — pomorski 2.00 — 2.50, średnica 1.00, drobica 0.70, karp żywy w hurcie 1.70 — 2.00 gruby, 1.20 — 1.40 średni, 1.00 — 1.20 drobny.

6. NAWOZY SZTUCZNE.

Ceny, podane przez Spółdzielczy Syndykat Rolniczy w Warszawie, Spółdzielnię z odpow. ograniczoną, Kopernika nr. 30.

I. Azotowe:

Ceny w ładunkach wagonowych za 100 kg., w workach fr. stacja odbiorcza w zł. obowiązują od lipca do listopada.

1. Saletra sodowa 15.5%	31.00
2. " wapniowa 15.5%	29.75
3. Saletrzak i nitrofos 15.5%	26.35
4. Wapnomon 15.5% bez opakowania	21.40
5. Siarczan amonu 20.6% bez opak.	27.60
6. Tomasya azotniakowana za 80 kg. fr. fabryka	16.60
7. Azotniak mielony 15.5%	22.95
8. " granulowany 22-23% za 1 kg. azotu	1.48

II. Fosforowe:

Za superfosfat mineralny 16%, 17% i 18% (P₂O₅) luzem w pełnych ładunkach wagonowych (15 tonn)

przy parytacie Gdańsk	0.65 za kg %
" Poznań	0.66 "
" Częstochowa	0.67 "
" Warszawa Wsch.	0.67 "
" Brześć Centralny	0.68 "
" Przemyśl	0.69 "
" Wilno	0.70 "

Nowy worek jutowy o pojemności 100 kg. 1.35

Bonifikaty, obliczane od wartości towaru luzem:

a) na każdych 15 tonnach superfosfatu 16%	20 —
na każdych 15 tonnach superfosfatu 17%	10 —

III. Potasowe:

Ceny podane przez Biuro Rolne „Tesp”, za gotówkę przy odbiorze 10 ton luzem franco stacja odbiorcza, za 10 ton w zł.:

Województwa:	Sól potasowa 20-22 %	Kainit zwykły 8-11 %	Kainit pylisty
	zł.	zł.	zł.

Poznańskie, Pomorskie, Śląskie,	}	882.00	380.00	440.00
Krakowskie, Warszawskie, Łódzkie,				
Kieleckie,				
Białostockie, Wileńskie, Lubelskie,	}	830.00	320.00	390.00
Nowogródzkie, Poleskie				
Lwowskie, Stanisławowskie,				
Tarnopolskie, Wołyńskie,				

Na żądanie towar dostarczany jest w workach, licząc zaworek 1.50 zł.

CENY OBCYCH PIENIEDZY NA GIEŁDZIE WARSZAWSKIEJ.

3/XI — 1 Dolar 5.73 zł., 1 Funt angielski 27.72 zł., 100 franków francuskich 34.86 zł., 100 franków szwajcarskich 172.60 zł., 100 koron czeskich 26.45. W obrotach pozagiełdowych: 100 marek niemieckich 210.50 zł., 100 koron austriackich 100 zł. 1 Dolar złoty 9.02 zł., 1 Rubel złoty 4.71 zł., 1 Rubel srebrny 1.30 zł.

ADRES REDAKCJI I ADMINISTRACJI: WARSZAWA, KOPERNIKA Nr. 30 — I PIĘTRO.

Przedpłata „Przewodnika Gospodarskiego” wynosi: za kwartał 4 zł., za pół roku 8 zł., za cały rok 16 zł. Przedpłatę można wpłacać na konto P. K. O. 21 65 we wszystkich urzędach pocztowych.

Zagranicą cena podwójna.

Przedpłatę przyjmuje:

Administracja „Przewodnika Gospodarskiego” otwarta od godz. 8.30 — 15.

Zmiana adresu 30 groszy.

Redakcja otwarta jest codziennie, oprócz niedziel i świąt od godz. 9 do 15. Redaktor przyjmuje od 11 do 13. tel. 5-82-12

CENA ZESZYTU: POJEDYŃCZEGO 35 GR.
PODWÓJNEGO 70 GR.

CENY OGŁOSZEŃ:

za 1 mm. o szerokości 45 mm. wynosi:

na I stronie okładki	1.10 Zł.
" II " " przed tekst.	1.00 "
" III " " po tekście	0.85 "
" IV " " " "	0.90 "
w tekście	1.25 "

Ogłoszenia z granicznymi o 100 proc. drożej
Ceny obowiązują do dnia zmiany wszystkich zamówione poprzednio ogłoszenia

Ogłoszenia przyjmuje Administr. „Przewodnika Gospodarskiego”, Kopernika 30 I p. tel. 5-82-12.

WYDAWCA: CENTRALNE TOWARZYSTWO ORGANIZACJI I KÓŁEK ROLNICZYCH.

Redaktor: Jan Ślwiec

